

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΤΡΑΠΕΖΕΣ

της

ΣΑΚΚΟΥ ΣΟΦΙΑΣ-ΦΑΝΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Θεσσαλονίκη 2021

Πρόλογος

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους Καθηγητές του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου , η οποία μου έδωσε την δυνατότητα να σπουδάσω σε αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα το οποίο θα με βοηθήσει στο μέλλον να εξελιχθώ τόσο στον επαγγελματικό μου τομέα όσο και στον προσωπικό. Η υποστήριξή τους δεν εξαντλήθηκε στην οικονομική μου βοήθεια , ήταν ιδιαίτερα υποστηρικτικοί και υπομονετικοί καθ 'όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου και δεν μπορούσα να ήμουν πιο ευγνώμων για αυτό. Τέλος θα ήθελα να πω το μεγαλύτερο ευχαριστώ στον αδερφό μου που είναι πάντα δίπλα μου να με στηρίζει και να με συμβουλεύει σε κάθε μου απόφαση.

Περιεχόμενα	
Περίληψη	6
Abstract	7
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή	8
1.1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	8
1.2. Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα της Διπλωματικής	8
1.3. Δομή της Διπλωματικής	9
Κεφάλαιο 2 ^ο : Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας	10
2.1. Εισαγωγή	10
2.2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση της Τραπεζικής Απάτης	10
2.3. Η Επιτροπή της Βασιλείας	15
2.3.1. Βασιλεία I και Ελληνική Νομοθεσία	15
2.3.2. Βασιλεία II και Ελληνική Νομοθεσία	17
2.3.3. Βασιλεία III και Ελληνική Νομοθεσία	19
2.4. Η Συμβολή της Βασιλείας στην Έξοδο από την Οικονομική Κρίση	20
2.5. Συμπεράσματα	24
Κεφάλαιο 3 ^ο : Θεσμικό Πλαίσιο	24
3.1. Εισαγωγή	24
3.2. Η Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου	24
3.3. Τα Είδη του Εσωτερικού Ελέγχου	27

3.4.	Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Εσωτερικού Ελέγχου.....	28
3.5.	Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου	29
3.5.1.	Μηχανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου	29
3.5.2.	Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου	30
3.6.	Συμπεράσματα	34
	Κεφάλαιο 4 ^ο : Είδη Κινδύνων.....	34
4.1.	Εισαγωγή	34
4.2.	Τα Είδη των Κινδύνων στον Τραπεζικό Τομέα.....	35
4.2.1.	Λειτουργικοί Κίνδυνοι	35
4.3.	Πιστωτικοί Κίνδυνοι	36
4.4.	Χρηματοοικονομικοί Κίνδυνοι	38
4.5.	Επιχειρηματικοί Κίνδυνοι	39
4.6.	Τρόποι Διαχείρισης των Κινδύνων στον Τραπεζικό Τομέα.....	40
4.6.1.	Διαχείριση των Λειτουργικών Κινδύνων	40
4.7.	Διαχείριση των Πιστωτικών Κινδύνων.....	41
4.8.	Διαχείριση των Χρηματοοικονομικών Κινδύνων.....	43
4.9.	Διαχείριση των Επιχειρηματικών Κινδύνων.....	44
4.10.	Συμπεράσματα	46
	Κεφάλαιο 5 ^ο : Ο Κίνδυνος της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Μέσω των Τραπεζικών Ιδρυμάτων	47
5.1.	Εισαγωγή	47

5.2. Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος	47
5.2.1. Η Άμεση Διοχέτευση των Εσόδων	47
5.2.2. Η Έμμεση Διοχέτευση των Εσόδων	48
5.2.3. Οι Ενδιάμεσοι Λογαριασμοί Πληρωμών	50
5.2.4. Οι Διαδικτυακές Συναλλαγές	51
5.3. Επιχειρηματικές Μονάδες	57
5.7. Συμπεράσματα	60
Κεφάλαιο 6 ^ο : Μελέτη Περίπτωσης.....	61
6.1. Εισαγωγή	61
6.2. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου AlphaBank.....	61
6.3. Διαχείριση Κινδύνου Alpha Bank.....	64
6.4. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Τράπεζας Πειραιώς	66
6.5. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος	67
6.6. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Eurobank Ergasias	68
6.7. Συμπεράσματα	69
7. Συμπεράσματα	70
Βιβλιογραφία	72

Περίληψη

Στο νέο παγκοσμιοποιημένο σκηνικό οι μεταβολές και οι εξελίξεις συμβαίνουν με ραγδαίο ρυθμό. Οι επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής – και κυρίως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα – προσπαθούν να συμβαδίσουν με αυτές τις αλλαγές. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν είναι πολλοί και τις περισσότερες φορές είναι δύσκολο να τους εντοπίσουν άμεσα. Οι τράπεζες, όπως είναι γνωστό, επιτελούν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην οικονομία της κάθε χώρας και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η πρόσφατη οικονομική κρίση εκτός από το ότι προέκυψε από τις τράπεζες της Αμερικής, είχε πολύ σοβαρό και άμεσο αντίκτυπο τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα νοικοκυριά.

Στα πλαίσια της νέας πραγματικότητας, οι τράπεζες ήρθαν αντιμέτωπες με ποικίλους κινδύνους που σχετίζονται με την λειτουργία τους, αλλά και με τον κίνδυνο της απάτης. Στην παρούσα εργασία αναλύεται ο κίνδυνος της απάτης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέσα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία και αρθρογραφία. Επίσης, για να ενισχυθούν τα όσα αναφέρονται σε θεωρητικό επίπεδο, στο τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου που διαθέτει η κάθε συστημική τράπεζα στην Ελλάδα.

Abstract

In the new globalized landscape, changes and developments are happening at a rapid pace. Businesses of all kinds - and especially financial institutions - are trying to keep up with these changes. The dangers they face are many and most of the time it is difficult to identify them immediately. Banks play a very important role in the economy of each country and globally. The recent financial crisis, in addition to arising from the American banks, has had a very serious and direct impact on both businesses and households.

Under the new reality, banks were faced with a variety of risks related to their operations, but also to the risk of fraud. This paper analyzes the risk of fraud in the Greek banking system through the existing literature and articles. Also, in order to strengthen what is mentioned at a theoretical level, the last chapter lists the internal control systems that each systemic bank in Greece has.

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

1.1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Οι τραπεζικοί κανονισμοί απαιτούν αυστηρή εποπτεία στο τραπεζικό περιβάλλον, ειδικά μετά την αποτυχία του τραπεζικού τομέα, λόγω της οικονομικής κρίσης του 2008. Η τρέχουσα κρίση υγείας (Covid19) και η οικονομική ύφεση οδήγησαν σε δραστική αύξηση της τραπεζικής απάτης παγκοσμίως, η οποία απαιτούσε την εφαρμογή τεχνικών εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, η λειτουργία ελέγχου διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου, της διαχείρισης κινδύνων και των πολιτικών διακυβέρνησης των τραπεζών, προσθέτοντας αξία και βοηθώντας στην επίτευξη των στόχων της διαχείρισης. Η διαδικασία εσωτερικού ελέγχου είναι η βασική λύση για την καταπολέμηση της απάτης στις τράπεζες, καθώς και για τη σημασία της στις δραστηριότητες μιας τράπεζας.

Η τραπεζική απάτη οδηγεί σε οικονομικές απώλειες, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν σε αποτυχία μιας τράπεζας. Η απάτη βλάπτει επίσης σοβαρά τη φήμη ενός πιστωτικού ιδρύματος. Για το λόγο αυτό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόσουν επαρκή εργαλεία για τον έλεγχο του κινδύνου απάτης, προκειμένου να αποφευχθούν οι επιβλαβείς συνέπειες μιας τέτοιας πράξης και να διατηρηθεί η εικόνα της επωνυμίας με τους πελάτες και τους μετόχους. Εσωτερικοί ελεγκτές που αντιμετωπίζουν απάτη ρωτούν οι ίδιοι πώς να αποτρέψουν τέτοιο κίνδυνο από την εμφάνιση, αλλά πάνω από όλα, ποιο εργαλείο πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τον εντοπισμό του προκειμένου να προσδιοριστεί ο αντίκτυπος και οι ευθύνες του (Pavlonićetal., 2019).

1.2. Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα της Διπλωματικής

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι να μελετήσει μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση τα στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου και την εφαρμογή τους στην πρόληψη κινδύνου στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Προς αυτή την κατεύθυνση, τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα ακόλουθα:

- Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του εσωτερικού ελέγχου;

- Ποια είναι η έννοια της τραπεζικής απάτης;
- Ποιες είναι οι ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται από τις τράπεζες με βάση την Επιτροπή της Βασιλείας;
- Ποιοι είναι οι τρόποι διαχείρισης των κινδύνων από τις τράπεζες μέσω του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα;

1.3. Δομή της Διπλωματικής

Η παρούσα διπλωματική αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση της έννοιας της τραπεζικής απάτης στα πλαίσια τα οποία έχει θέσει η Επιτροπή της Βασιλείας, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο συνέβαλε ώστε να ξεκινήσει η επανεκκίνηση της οικονομίας μετά την οικονομική κρίση.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί την ανάλυση της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου και πιο συγκεκριμένα, μελετώνται τα είδη, ο κώδικας δεοντολογίας και η ακολουθούμενες διαδικασίες ενός εσωτερικού ελέγχου.

Το τρίτο κεφάλαιο είναι η μελέτη των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα τραπεζικά ιδρύματα παγκοσμίως. Ειδικότερα, εκτός από την λεπτομερή ανάλυση των ειδών παρατίθενται και οι τρόποι διαχείρισης του κάθε είδους κινδύνου ξεχωριστά.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται η μελέτη και η ανάλυση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται τα μέσα που χρησιμοποιούν οι ελληνικές τράπεζες στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ώστε να μπορούν να διαχειριστούν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν.

Κεφάλαιο 2^ο: Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας

2.1. Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα παρατίθεται η επισκόπηση βιβλιογραφίας και αναλύεται μέσω η έννοια της τραπεζικής απάτης και πιο συγκεκριμένα οι ελάχιστες προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας, και κυρίως για τα τραπεζικά διαθέσιμα που οφείλουν να διακρατούν οι τράπεζες. Επίσης, παρατίθενται στοιχεία τα οποία δείχνουν την συμβολή της Βασιλείας στην έξοδο από την οικονομική κρίση.

2.2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση της Τραπεζικής Απάτης

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε τις αδυναμίες στον εσωτερικό έλεγχο σε επίπεδο τράπεζας για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων (Ryder, 2018). Το ξέσπασμα της τραπεζικής κρίσης και η περίοδος ύφεσης οδήγησαν σε δραματική αύξηση της τραπεζικής απάτης, αυξάνοντας την ανάγκη για τεχνικές εσωτερικού ελέγχου. Ενισχύθηκε ο κρίσιμος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση το 2008 και την κρίση υγείας COVID 19 στην πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διερεύνηση της απάτης. Ως αποτέλεσμα, ο εσωτερικός έλεγχος αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις όσον αφορά την τεχνογνωσία και τα διεθνή πρότυπα για την καλύτερη προστασία των τραπεζών και βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Asante-Appiah, 2020).

Ο Vousinas (2015) καθορίζει την αξία του εσωτερικού ελέγχου και στη συνέχεια δικαιολογούν τη διασύνδεση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και τραπεζικής απάτης. Οι συνέπειες της απάτης έχουν μεγάλη σημασία επειδή προκαλούν μεγάλες οικονομικές απώλειες που μπορούν να οδηγήσουν σε πτώχευση. Επιπλέον, σε περίπτωση απάτης που επηρεάζει τους πελάτες, τα αποτελέσματα είναι πολυάριθμα. Εκτός από την απάτη, ο κίνδυνος είναι ένας σημαντικός παράγοντας στις τραπεζικές συναλλαγές. Ο πιο γνωστός είναι ο λειτουργικός κίνδυνος που προκαλείται από τη λειτουργική αστοχία που περιλαμβάνει πολλά πιθανά γεγονότα, όπως αστοχίες συστήματος, καθώς και πράξεις λόγω υπερβολικής ανάληψης κινδύνων. Κατά συνέπεια, ο λειτουργικός κίνδυνος περιλαμβάνει δόλιες πράξεις, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν ζημίες. Ο συγγραφέας δείχνει ότι η απάτη βλάπτει σοβαρά τη φήμη μιας

τράπεζας, ειδικά των τραπεζών που ασχολούνται με ιδιώτες. Για να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα, ο συγγραφέας βασίζεται σε δύο μελέτες.

Σε μελέτη του Perry (2009), εξέτασε τα αποτελέσματα ενός μεγάλου δείγματος χρηματοοικονομικών εταιρειών στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, και απέδειξε ότι η απάτη είναι το γεγονός που βλάπτει περισσότερο τη φήμη ενός πιστωτικού ιδρύματος. Σύμφωνα με αυτήν τη μελέτη, ο κύκλος της απάτης, όπως περιγράφεται από τους συγγραφείς, περιλαμβάνει την εμφάνιση της απάτης, τον κίνδυνο και τελικά την απώλεια. Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος συνδέεται στενά με την απάτη, τον κίνδυνο και την απώλεια επειδή είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπισή τους. Το τμήμα ελέγχου σε μια τράπεζα χρησιμοποιεί τεχνικές και εργαλεία για την καταπολέμηση της απάτης και την πρόληψη της απώλειας, ενώ αξιολογεί τον κίνδυνο. Στη συνέχεια ο συγγραφέας παρουσιάζει τις μεθόδους πρόληψης απάτης και απώλειας που χρησιμοποιούνται από τον εσωτερικό έλεγχο. Ανταμοιβές για καταγγελίες, εκπαίδευση απάτης, ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου, θέσπιση κώδικα δεοντολογίας, εξωτερικό έλεγχο εσωτερικών ελέγχων επί των χρηματοοικονομικών αναφορών. Τέλος, ο συγγραφέας παρουσιάζει την εκτίμηση κινδύνου, έναν από τους τρεις πυλώνες της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, η οποία καλύπτει τους στόχους συμμόρφωσης της τράπεζας. Η εκτίμηση κινδύνου λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο των κινδύνων στην αξία των μετόχων προκειμένου να προγραμματίσει το σχέδιο ελέγχου και παρακολούθησης κινδύνων. Αυτή είναι η προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω. Οι βασικές αρχές της σύγχρονης διαχείρισης κινδύνων απαιτούν όχι μόνο μια αξιολόγηση κινδύνου, αλλά επίσης την εφαρμογή διαδικασιών για την αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων καθώς και ένα κατάλληλο περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου και την εφαρμογή της απόκρισης κινδύνου μέσω δραστηριοτήτων ελέγχου και παρακολούθησης.

Ο Vousinas (2015) σημειώνει ότι καθώς ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου συνεχίζει να εξελίσσεται, η διαχείριση των τραπεζών βασίζεται όλο και περισσότερο στον εσωτερικό έλεγχο, στις προσπάθειές του να ελέγχουν τους κινδύνους απάτης και να προστατεύουν τους οργανισμούς τους. Οι αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνουν όχι μόνο την παρακολούθηση και τον εντοπισμό της απάτης, αλλά και τη διερεύνηση των επιπτώσεων της απάτης εάν έχει συμβεί.

Σε μια άλλη πρόσφατη μελέτη, ο Vousinas (2018) επιχειρεί να αξιολογήσει και να εξετάσει τον αποτελεσματικό ρόλο των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου των μεγάλων ελληνικών τραπεζών στην καταπολέμηση της απάτης. Επισημαίνει ότι, παρά την πληθώρα ερευνών σχετικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου κατά την καταπολέμηση της απάτης, η βιβλιογραφία για τον τραπεζικό τομέα είναι ωστόσο πρόσφατη και περιορισμένη. Ο Vousinas (2018) έλαβε ως δείγμα τέσσερις ελληνικές τράπεζες: Alpha, Eurobank, NBG και Piraeus, οι οποίες, το 2017, αντιπροσώπευαν, από άποψη στοιχείων ενεργητικού, πάνω από το 95% της τραπεζικής αγοράς. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν μια σειρά από βασικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές τράπεζες για την καταπολέμηση της απάτης, όπως είναι η ύπαρξη εξειδικευμένου τμήματος υπεύθυνου για απάτη στο πλαίσιο της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, η απεριόριστη πρόσβαση στους απαιτούμενους λογαριασμούς και τα δεδομένα, η παρακολούθηση του κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων, η περιορισμένη χρήση τεχνικών ελέγχου υποβοηθούμενων από υπολογιστή και ένα κανάλι για ανώνυμη αναφορά περιπτώσεων απάτης. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι ένας εξωτερικός ελεγκτής ελέγχει περιοδικά τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου για τον κίνδυνο απάτης και ότι εφαρμόζονται ισχυροί έλεγχοι κατά της απάτης.

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου των ελληνικών τραπεζών είναι καλά οργανωμένη αλλά έχει κάποιες αδυναμίες, ιδίως την περιορισμένη χρήση τεχνικών ελέγχου υποβοηθούμενης από υπολογιστή, η οποία καταδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω αυτοματοποίηση. Επιπλέον, όσον αφορά την ευαισθητοποίηση σχετικά με την απάτη, συνιστάται εκπαίδευση κατά της απάτης για όλο το προσωπικό της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου (Petrașcu και Tîeanu, 2014).

Οι Petrașcu και Tîeanu (2014) επισημαίνουν το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση και την πρόληψη της απάτης. Επιπλέον, οι συγγραφείς μας υπενθυμίζουν ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι να βοηθά τη διοίκηση της εταιρείας προκειμένου να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων της και έτσι να δημιουργήσει όφελος. Χρησιμοποίησαν διαφορετικές μεθόδους έρευνας στην εταιρεία. Πρώτα από όλα, μια ποιοτική ανάλυση με βάση τη μέθοδο συγκριτικής αξιολόγησης αναλύοντας την σχέση μεταξύ της απάτης και του εσωτερικού ελέγχου. Οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι όλες οι εταιρείες απαιτούν

εσωτερικό έλεγχο προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση της εταιρείας και των περιουσιακών της στοιχείων. Δηλαδή, μείωση του κόστους, μεγιστοποιώντας τα κέρδη και επιτυγχάνοντας μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους. Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος δεν πρέπει να θεωρείται ως ένα βάρος που δημιουργεί έξοδα, αλλά ως εργαλείο για την καταπολέμηση της απάτης και του αυξανόμενου οφέλους στο μέλλον.

Οι Ahmed και Madawaki (2014) εντοπίζουν τρόπους για τη μείωση της απάτης και της πλαστογράφησης αναλύοντας τις αιτίες και τις επιπτώσεις της απάτης και της πλαστογράφησης στην Κεντρική Τράπεζα της Νιγηρίας και σε επιλεγμένες εμπορικές τράπεζες. Χρησιμοποιήθηκαν δύο πηγές συλλογής δεδομένων: 1- Κύρια δεδομένα, που συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου που σχεδιάστηκε για να συλλέξει σχετικές πληροφορίες, και το οποίο απευθυνόταν σε ανώτερους, μεσαίους και κατώτερους υπαλλήλους προκειμένου να ανταποκριθούν ελεύθερα. 2- Δευτερεύοντα δεδομένα: Είναι δημοσιευμένες πληροφορίες που μπορεί να είναι χρήσιμες για μια συγκεκριμένη έρευνα. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης δείχνουν ότι οι τραπεζικές απάτες αυξάνονται παρά τα αυστηρότερα μέτρα ελέγχου στις εμπορικές τράπεζες παρά στις επενδυτικές. Η μελέτη προτείνει επίσης ότι οι τράπεζες πρέπει να ενισχύσουν τους εσωτερικούς ελέγχους για να προστατεύσουν τα τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία από δόλιες πράξεις.

Επιπλέον, ο Halbouni (2015) εξετάζει τις αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις ευθύνες τους στην πρόληψη, τον εντοπισμό και την αναφορά απάτης στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η μελέτη πραγματοποίησε δειγματοληψία σε έναν πληθυσμό 53 ελεγκτών και διερεύνησε τις διαδικασίες που ακολούθησαν εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές για την ανίχνευση απάτης κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου. Από την πλευρά του εσωτερικού ελέγχου, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνοι για τον εντοπισμό περιστατικών απάτης και ως εκ τούτου ενδιαφέρονται περισσότερο για την αναφορά περιστατικών που σχετίζονται με απάτη.

Οι Chevers et al. (2016) εξετάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου στις εμπορικές τράπεζες της Τζαμάικας. Οι συγγραφείς διεξήγαγαν μια ποσοτική μελέτη, όπου η μονάδα ανάλυσης είναι η εταιρεία, για να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο ο εσωτερικός

έλεγχος θεωρείται αποτελεσματικός στις εμπορικές τράπεζες της Τζαμάικας. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε 25 άτομα (επόπτες, μεσαία στελέχη και ανώτερα στελέχη που είχαν έρθει σε επαφή με εσωτερικούς ελεγκτές) από διάφορα τμήματα του οργανισμού JMMB Merchant Bank. Το ερωτηματολόγιο πραγματοποιήθηκε χρησιμοποιώντας την κλίμακα Likert. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου είναι η ποιότητα της ελεγκτικής εργασίας, η οργανωτική ανεξαρτησία, οι επαγγελματικές δεξιότητες και η διοικητική υποστήριξη.

Οι Stambaughetal. (2012) επιμένουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται, λόγω της λειτουργίας τους, να συμμετάσχουν στον εντοπισμό και την πρόληψη δόλιων πράξεων. Οι ελεγκτές πρέπει να έχουν επαγγελματική συνείδηση από αυτή την άποψη λόγω των πολυάριθμωνσκανδάλων απάτης στα μέσα ενημέρωσης τα τελευταία χρόνια. Οι συγγραφείς παρέχουν μια μέθοδο εντοπισμού απάτης βάσει του νόμου του Benford, που είναι μια μαθηματική τεχνική, η οποία χρησιμοποιεί δεδομένα για τον εντοπισμό παράτυπων μοτίβων που μπορεί να προκαλέσουν ανησυχία για δόλιες πράξεις. Οι Stambaughetal.(2012) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι αυτή η μέθοδος παρέχει μια μαθηματική βάση για τους εσωτερικούς ελεγκτές για τον εντοπισμό υλικών σφαλμάτων καθώς και για πιθανή απάτη.

Οι Pavlonićetal. (2019) με τη βοήθεια των προαναφερόμενων δοκιμών ελέγχουν αν οι σημαντικοί αριθμοί στο σύνολο αριθμητικών δεδομένων ακολουθούν το νόμο του Benford ή όχι. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ότι η κατανομή συχνότητας του δεύτερου ψηφίου δεν ακολουθεί το νόμο του Benford, πράγμα που σημαίνει ότι οι απάτες σε οικονομικές καταστάσεις συχνά πραγματοποιούνται χρησιμοποιώντας το δεύτερο ψηφίο. Αυτά τα αποτελέσματα δεν προκαλούν έκπληξη, καθώς τα δόλια σχήματα με το πρώτο ψηφίο θα οδηγήσουν στην έναρξη έρευνας χρηματοοικονομικής απάτης και θα βλάψουν σοβαρά την εμπιστοσύνη στις χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Οι συγγραφείς επισημαίνουν επίσης ότι η αριθμητική και γραφική ανάλυση μιας τυχαίας μεταβλητής που ακολουθεί τον νόμο του Benford δείχνει ότι από το τέταρτο ψηφίο και μετά, σχεδόν όλα κατανέμονται ομοιόμορφα. Το ίδιο ισχύει και για την πιθανή κατανομή του τρίτου ψηφίου. Αυτό σημαίνει ότι στην πράξη, η εφαρμογή του νόμου του Benford περιορίζεται συχνά στην ανάλυση της κατανομής πιθανότητας των δύο πρώτων

ψηφίων και μερικές φορές η ανάλυση περιλαμβάνει τον τρίτο σημαντικό αριθμό στο σύνολο αριθμητικών δεδομένων.

Ο Pimbley (2014) αναλύει ότι η επιβολή του νόμου του Benford είναι επιτυχής σε ορισμένες αναλύσεις. Ωστόσο, οι ελεγκτές πρέπει πάντα να είναι περίεργοι και δύσπιστοι κατά την ανάλυση της ακεραιότητας των δεδομένων. Στη συνέχεια, ο συγγραφέας προτείνει ένα σύνολο βέλτιστων πρακτικών στην εφαρμογή του νόμου του Benford, όπως η ανάλυση των αρχικών δεδομένων για να εξασφαλιστεί ότι οι τιμές επεκτείνονται σε πολλές τάξεις μεγέθους. Συνιστά επίσης να ενσωματωθεί ένα πρόσθετο και συγκρίσιμο σύνολο δεδομένων στην ανάλυση Benford. Τέλος, ο συγγραφέας επισημαίνει ότι αυτή η μέθοδος είναι ένα προειδοποιητικό σήμα πιθανής απάτης αλλά όχι ένας αυτόνομος δείκτης απάτης.

2.3. Η Επιτροπή της Βασιλείας

2.3.1. Βασιλεία I και Ελληνική Νομοθεσία

Η τραπεζική σταθερότητα αποτελεί την πιο βασική προϋπόθεση για μια σταθερή οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, οι τράπεζες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, και είναι η πρώτη κατηγορία των ιδρυμάτων να υπόκεινται σε διεθνώς συντονισμένη ρύθμιση κεφαλαίου.

Μετά τη θεαματική κατάρρευση των δύο μεγάλων διεθνών τραπεζών, της LongIsland'sFranklinNationalBank των Ηνωμένων Πολιτειών και της BankhausHerstatt στη Γερμανία το 1974, οι νομισματικές αρχές και οι φορείς χάραξης πολιτικής σε ολόκληρο τον κόσμο αποφάσισαν ότι οι ολοένα και πιο κοινές διασυνοριακές ροές κεφαλαίων και η προκύπτουσα ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών, απαιτούσαν ένα νέο παγκόσμιο ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο θα συμβάλει στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ειδικότερα, είχε γίνει φανερό ότι ακόμη και αν η σύνεση των εγχώριων τραπεζών θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μέσω εθνικών κανονισμών, οι διεθνείς δραστηριότητες των εν λόγω τραπεζών έπρεπε να διαθέτουν την κατάλληλη επίβλεψη (Herring και Litan, 1995).

Έτσι, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ιδρύθηκε υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών στην Ελβετία από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των G-10 χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ) σε συνεργασία με τις νομισματικές αρχές του Λουξεμβούργου και της Ελβετίας (Walker, 2001).

Το καθήκον της Επιτροπής ήταν να αναλύσει την πολυπλοκότητα του σύγχρονου τραπεζικού συστήματος και να ανταποκριθεί σε αυτές με προτάσεις των κατευθυντήριων γραμμών για την κατάλληλη εποπτεία (Walker, 2001).

Η Συμφωνία της Βασιλείας του 1988 αποσκοπεί στην ενίσχυση της ευρωστίας και της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και στη μείωση του ανταγωνισμού και των ανισοτήτων μεταξύ των τραπεζών. Η Συμφωνία της Βασιλείας του 1988 προβλέπει κοινές ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες που λειτουργούν διεθνώς στις G-10 χώρες και τέθηκε σε ισχύ στο τέλος του 1992. Ο κίνδυνος μιας απροσδόκητης απώλειας (κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας) ταξινομείται σε πέντε κατηγορίες, και συγκεκριμένα 0%, 10%, 20%, 50% και 100%. Ως αποτέλεσμα, μέσω του Συμφώνου της «Βασιλείας I» καθορίζεται πως το ελάχιστο ποσοστό του κεφαλαίου στο σταθμισμένο ενεργητικό πρέπει να είναι 8% (BaselCommittee, 2005a).

Η βάση του εν λόγω πλαισίου είχε διαμορφωθεί σύμφωνα με διατάξεις που άπτονται των ακόλουθων δύο συναφών θεμάτων, και πιο συγκεκριμένα:

- ✓ της μεθόδου υπολογισμού των απαιτήσεων σε κεφάλαιο των διεθνών τραπεζών για κάλυψη σε περίπτωση πιστωτικού κινδύνου από ρευστοποίηση στοιχείων ενεργητικού και στοιχείων εκτός του ισολογισμού,
- ✓ του καθορισμού των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, τα οποία χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες για κάλυψη κεφαλαιακής επάρκειας σε πιστωτικό κίνδυνο (BaselCommittee, 2005a).

Με αυτόν τον τρόπο οι ρυθμιστικές αρχές προορίζονται να μειώσουν το σύνολο των τραπεζικών κινδύνων, με τη μείωση της ανάληψης κινδύνου των επιμέρους τραπεζών. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η Συμφωνία της Βασιλείας εφαρμόστηκε στις αρχές του 1993, όχι μόνο για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται

διεθνώς αλλά και για τον τραπεζικό τομέα στο σύνολό του (Goodhart και Segoviano, 2004).

2.3.2. Βασιλεία II και Ελληνική Νομοθεσία

Τον Ιούνιο του 2004, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε τους νέους κεφαλαιακούς κανόνες για τις τράπεζες («Βασιλεία II»). Λίγο αργότερα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν νομοθεσία για τη μεταφορά των εν λόγω κανόνων στο κοινοτικό δίκαιο και η νομοθεσία αυτή, με τη σειρά της, θα έπρεπε να ενσωματωθεί και στο εθνικό δίκαιο (Shin, 2008).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) είχε συμφέρον σε αυτές τις εξελίξεις, λόγω των πιθανών συνεπειών τους για τη χρηματοπιστωτική εποπτεία, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την οικονομική ολοκλήρωση (BaselCommittee, 2005a).

Η «Βασιλεία II» βασίζεται σε τρεις αλληλοενισχυόμενους πυλώνες: τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις (Πυλώνας I), τη διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (Πυλώνας II) και την πειθαρχία της αγοράς (Πυλώνας III). Μια βασική καινοτομία είναι ότι μια σειρά από ολοένα και πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις είναι τώρα διαθέσιμες στις τράπεζες για να υπολογίζουν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις τους. Αν και η πιο απλή μέθοδος για τον υπολογισμό των κεφαλαίων για τον πιστωτικό κίνδυνο με βάση τις αξιολογήσεις από τους οίκους αξιολόγησης, σύμφωνα με τις πιο προηγμένες προσεγγίσεις, επιτρέπει στις τράπεζες να χρησιμοποιούν τις δικές τους κατ' εκτίμηση παραμέτρους κινδύνου. Επιπλέον, για πρώτη φορά, οι τράπεζες οφείλουν να διαθέτουν κεφάλαια για την αντιμετώπιση λειτουργικού κινδύνου (BaselCommittee, 2005a).

Ενώ οι κανόνες της Ε.Ε. είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό παρόμοιες με εκείνες που αναπτύχθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας, δεν είναι επακριβώς ίδιες. Αρχικά, το νομικό και θεσμικό πλαίσιο είναι διαφορετικά. Οι κανόνες της Ε.Ε. είναι νομοθετικής φύσεως και δεσμευτικές προς όλα τα κράτη μέλη. Επιπλέον, η συσταθείσα Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη εποπτικών αρχών καθοδήγησης για την εφαρμογή των νέων κανόνων. Δεύτερον, η συγκεκριμένη δομή του ευρωπαϊκού

χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως είναι ο ρόλος της ενιαίας αγοράς, δικαιολογεί ορισμένες αποκλίσεις (BaselCommittee, 2005b).

Το νέο αυτό πλαίσιο για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις είχε ως στόχο να ανακουφίσει ορισμένα από τα μειονεκτήματα του καθεστώτος που χρονολογείται από το 1988, αυτό της «*Βασιλείας I*» (BaselCommittee, 2005b).

Αρχικά, οι μέχρι τότε ισχύοντες κανόνες της «*Βασιλείας I*» προσέφεραν μια απλοποιημένη και άκαμπτη ποσοτικοποίηση του πιστωτικού κινδύνου, που δεν ήταν σύμφωνη με τις βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόζονταν από τις τράπεζες στη διαχείριση των κινδύνων τους. Η «*Βασιλεία II*» βελτίωνε σημαντικά την ευαισθησία του κινδύνου, απαιτώντας υψηλότερα επίπεδα κεφαλαίου για τους δανειολήπτες υψηλού κινδύνου (BaselCommittee, 2005b).

Ευθυγραμμίζοντας το απαιτούμενο κεφάλαιο πιο στενά με τις εκτιμήσεις κινδύνου της τράπεζας, το πλαίσιο αυτό στένευε το χάσμα μεταξύ των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων και του οικονομικού κεφαλαίου (απαιτήσεις). Κατά συνέπεια, ενθάρρυνε τις τράπεζες να βελτιώσουν τις μεθόδους εκτίμησης των κινδύνων τους. Επιπλέον, η αυξανόμενη χρήση του μετριασμού των κινδύνων και της τιτλοποίησης είχε δημιουργήσει την ανάγκη για την ελαχιστοποίηση αυτών των κινδύνων (BaselCommittee, 2005a).

Ένα άλλο μειονέκτημα του τότε ισχύοντος πλαισίου πήγαζε από τα ακούσια κίνητρα για αρμπιτράζ κεφαλαίου μέσω τεχνικών, όπως ήταν η τιτλοποίηση. Επιπλέον, το πλαίσιο που ίσχυε μέχρι τότε δεν είχε κανόνες για τη σωστή αποκάλυψη της αγοράς και, συνεπώς, δεν υποστήριζε την πειθαρχία της αγοράς. Τέλος, δεν προσέφερε καθοδήγηση για την εποπτική αξιολόγηση των πρακτικών διαχείρισης κινδύνου των τραπεζών (BaselCommittee, 2005a,b).

Οι εργασίες για το πλαίσιο της «*Βασιλείας II*» ξεκίνησαν μετά το 1996, όταν η Επιτροπή της Βασιλείας υπέβαλε μια σημαντική τροπολογία για την εισαγωγή κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο της αγοράς. Το πλαίσιο της «*Βασιλείας II*» είχε σχεδιαστεί ως ένα εξελικτικό πλαίσιο, έτσι ώστε οι ενημερώσεις να γίνονται σε βάθος χρόνου ώστε να συμβαδίζουν με τις τρέχουσες εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό κλάδο. Πριν από την εφαρμογή των νέων κανόνων, το πλαίσιο

έπρεπε να υποβληθεί σε ποσοτική προσαρμογή («αναβαθμονόμηση»). Επιπλέον, έπρεπε να εισαχθούν ορισμένες τεχνικές αλλαγές μετά τον Ιούνιο του 2004 (BaselCommittee, 2005a,b).

2.3.3. Βασιλεία III και Ελληνική Νομοθεσία

Οι μεταρρυθμίσεις της «Βασιλείας III» για τα παγκόσμια ρυθμιστικά πρότυπα συμφωνήθηκαν από την G-20 το Νοέμβριο του 2010 και στη συνέχεια εκδόθηκαν από την BCBS τον Δεκέμβριο του 2010. Περιλαμβάνουν μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση προληπτικών ρυθμιστικών μέτρων και στην εισαγωγή μακροπροληπτικών εργαλείων. Η έμφαση των μεταρρυθμίσεων έχει δοθεί στην ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσον αφορά τόσο την ποσότητα του κεφαλαίου που πρέπει να κατέχουν οι τράπεζες για την απορρόφηση των ζημιών όσο και στην ποιότητά του (την ικανότητα του κεφαλαίου να απορροφήσει πραγματικές ζημιές). Περιλαμβάνουν, επίσης, δείκτη μόχλευσης και δύο ξεχωριστές απαιτήσεις ρευστότητας (EBA, 2014).

Σύμφωνα με την Επιτροπή αυτή, οι προτάσεις της «Βασιλείας III» έχουν δύο κύριους στόχους:

- ✓ Την ενίσχυση του παγκόσμιου κεφαλαίου και ρευστότητας με στόχο την προώθηση ενός πιο ανθεκτικού τραπεζικού τομέα
- ✓ Τη βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού τομέα να απορροφά τους κραδασμούς που προκύπτουν από την χρηματοπιστωτική και οικονομική πίεση, η οποία, με τη σειρά της, θα μειώσει τον κίνδυνο της εξάπλωσης από τον χρηματοπιστωτικό τομέα στην πραγματική οικονομία (EBA, 2014).

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι προτάσεις της «Βασιλείας III» αναλύονται σε τρία μέρη, με βάση τους κύριους τομείς που αφορούν:

- ✓ μεταρρύθμιση του κεφαλαίου (συμπεριλαμβανομένης της ποιότητας και της ποσότητας του κεφαλαίου, την πλήρη κάλυψη του κινδύνου, τον δείκτη μόχλευσης και την καθιέρωση ρυθμιστικών διατήρησης κεφαλαίου, και μια αντικυκλική κεφαλαιακή εφεδρεία),

- ✓ μεταρρύθμιση της ρευστότητας (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες αναλογίες),
- ✓ άλλα στοιχεία σχετικά με τις γενικές βελτιώσεις στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος (EBA, 2014).

Οι προτάσεις που διαρθρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τομείς τονίζουν τις βασικές αλλαγές και επιπτώσεις:

- ✓ Αύξηση της ποιότητας των κεφαλαίων.
- ✓ Αύξηση της ποσότητας των κεφαλαίων.
- ✓ Μειωμένη μόχλευση μέσω της εισαγωγής του δείκτη μόχλευσης.
- ✓ Αυξημένη βραχυπρόθεσμη κάλυψη ρευστότητα.
- ✓ Αυξημένη σταθερή μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση του ισολογισμού.
- ✓ Ενισχυμένη σύλληψη κινδύνου, ιδίως του κινδύνου του αντισυμβαλλομένου (EBA, 2014).

2.4. Η Συμβολή της Βασιλείας στην Έξοδο από την Οικονομική Κρίση

Μεσοπρόθεσμα, οι περισσότερες επιχειρήσεις θα διαθέτουν περιορισμένα ίδια κεφάλαια και ρευστότητα και έτσι θα πρέπει να επικεντρωθούν στη διαχείριση κεφαλαίων, προϊόντων και επιχειρήσεων, στην αναποτελεσματικότητα των κεφαλαίων που παραμένουν από τη «Βασιλεία II», και τη δομή των υποχρεώσεών τους.

Με δεδομένη την αύξηση των ελάχιστων συντελεστών κεφαλαιακής επάρκειας στο πλαίσιο της «Βασιλείας III», οι προηγούμενες ανεπάρκειες ενισχύονται, και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτό το ζήτημα. Υπάρχει ένα μεγαλύτερο κίνητρο για να κινηθούν προς αυτή την προσέγγιση για τον πιστωτικό κίνδυνο, για παράδειγμα, δεδομένου ότι θα επιτρέψει μια πιο εκλεπτυσμένη προσέγγιση για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου. Οι επιχειρήσεις έχουν επίσης τη βελτίωση του σχεδιασμού κεφαλαίου μέσω της ευθυγράμμισης των μηχανισμών της οικονομικής πρωτεύουσας με τις ρυθμιστικές προσεγγίσεις (EBA, 2014).

Επιπλέον, η «*Βασιλεία III*» καθιερώνει νέα πρότυπα ρευστότητας που θα οδηγήσουν τις νέες στρατηγικές του ισολογισμού για τον περιορισμό των μη ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων, περιορίζουν τις ασταθείς πηγές χρηματοδότησης, και μπορούν να διαχειριστούν το υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Αυτά τα νέα πρότυπα θα έχουν ευρύ αντίκτυπο στις περισσότερες τράπεζες, ιδίως εκείνες που επικεντρώνονται στην εμπορική και χονδρική τραπεζική δραστηριότητα (EBA, 2014).

Σε μακροπρόθεσμη βάση, η «*Βασιλεία III*» καθιερώνει πιο τυποποιημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις στον κίνδυνο. Ως αποτέλεσμα, οι επενδυτές θα είναι σε θέση να έχουν καλύτερη ανάλυση και σύγκριση των κινδύνων προσαρμοσμένης απόδοσης, η οποία θα οδηγήσει τελικά στις διαφορές αποτίμησης των αποθεμάτων (EBA, 2014).

Οι μεταρρυθμίσεις υποκινούνται από μια ανάλυση της οικονομικής κρίσης, η οποία αντιμετωπίζει υπερβολική μόχλευση, ανεπαρκή και χαμηλής ποιότητας κεφαλαίων και ανεπαρκή αποθέματα ρευστότητας, τα οποία αποτελούν τις βασικές αδυναμίες του τραπεζικού τομέα. Οι αναθεωρήσεις και νέα μέτρα θα τεθούν σταδιακά σε κατά την περίοδο 2013 - 2019. Όπως και με τις υπάρχουσες κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας, η «*Βασιλεία III*» προορίζεται να είναι ένα παγκόσμιο ελάχιστο πρότυπο το οποίο επιτρέπει στις εθνικές αρχές να επιβάλλουν αυστηρότερα πρότυπα εάν το κρίνουν σκόπιμο. Οι λεπτομέρειες και το σκεπτικό των μεταρρυθμίσεων προβλέπονται στο πλαίσιο της επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (2010A) (EBA, 2014).

Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές από διάφορες γεωγραφικές περιοχές έχουν διαφωνήσει με την εφαρμογή της «*Βασιλείας III*». Εκείνοι στη Δύση εστιάζουν στην ανάγκη για αυξημένο κεφάλαιο και ρευστότητας, ενώ εκείνες στην Ανατολή επικεντρώνονται στην ολοκληρωμένη κάλυψη της διαχείρισης των κινδύνων, ενισχυμένη μέσω της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, και την ανάγκη για διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου για την ευθυγράμμιση καθώς αποτελούν ένα βασικό μέρος της στρατηγικής μιας επιχείρησης. Η διεθνής διάσταση απόψεων σχετικά με την εφαρμογή οδήγησε σε ένα πλαίσιο όπου η κρίση των εποπτικών αρχών θα επηρεάσει τη λεπτομερή εφαρμογή και δεν θα αφήνει περιθώρια για ορισμένες δικαιοδοσίες να

εφαρμόσουν μια πιο αυστηρή ερμηνεία της «*Βασιλείας III*» από οπουδήποτε αλλού (EBA, 2014).

Η «*Βασιλεία III*» αυξάνει την ελάχιστη απαίτηση για κεφάλαιο tier 1 από το σημερινό επίπεδο του 4% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού (RWA) έως 6%. Αυξάνει, επίσης, την απαίτηση για κοινά ίδια κεφάλαια από το 2% στο 4,5% του RWA. Επιπλέον, υπάρχουν πιο αυστηροί ορισμοί των κοινών ιδίων κεφαλαίων και του κεφαλαιακού δείκτη Tier 1. Για παράδειγμα, οι τράπεζες θα πρέπει να αφαιρέσουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία από τις κοινές μετοχές. Επιπλέον, το ελάχιστο συνολικό κεφάλαιο θα παραμείνει στο 8% των RWA (EBA, 2014).

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις εξακολουθούν να μετρούνται σε σχέση με έναν σταθμισμένο υπολογισμό των στοιχείων του ενεργητικού μιας τράπεζας. Ωστόσο, η «*Βασιλεία III*» χρησιμοποιεί επίσης έναν καθολικό δείκτη μόχλευσης ως πρόσθετο μέτρο της κεφαλαιακής επάρκειας ανεξάρτητων αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας ή των μετρήσεων εσωτερικού κινδύνου των τραπεζών (EBA, 2014).

Ο δείκτης περιλαμβάνει μια ευθεία σύγκριση του κεφαλαίου για το σύνολο του ενεργητικού χωρίς καμία στάθμιση των κινδύνων και απαιτεί από τις τράπεζες να εκτελούν υπολογισμούς διαχωρισμένους από εκείνα που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό στοιχείων ενεργητικού σταθμισμένης κεφαλαιακής απαίτησης (EBA, 2014).

Οι ενισχυμένες αναλογίες κεφαλαίου που προβλέπονται από τις BCBS σχετίζονται με την αναλογία των επιλέξιμων εποπτικών ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης και χωρίζονται από έναν ρυθμιστικό υπολογισμό του σταθμισμένου ενεργητικού. Τίθεται περισσότερη πίεση σχετικά με τη συμμόρφωση της επιχείρησης με την αναλογία. Ο συνδυασμός των αυστηρότερων απαιτήσεων για συμπερίληψη στο επιλέξιμο κεφάλαιο με την αύξηση των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με τους νέους κανόνες έχει προκαλέσει την αύξηση του δείκτη κεφαλαιακής απαίτησης (EBA, 2014).

Οι τράπεζες, επίσης, υποχρεούνται να κατέχουν ένα κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας, που αποτελείται από κοινές μετοχές, στο 2,5% των RWA. Το νέο στοιχείο της ρευστότητας της «*Βασιλείας III*» καθιερώνει δύο διαφορετικές δοκιμές ρευστότητας

που οι τράπεζες πρέπει να πληρούν προκειμένου να καλύψουν το ελάχιστο όριο ρευστότητας. Η πρώτη δοκιμασία, που ονομάζεται δείκτης κάλυψης ρευστότητας, επικεντρώνεται στη βραχυπρόθεσμη ρευστότητα. Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας μετρά τα ελάχιστα επίπεδα ρευστότητας και βασίζεται σε προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για να καθορίσουν αν μια τράπεζα έχει επαρκή περιουσιακά στοιχεία για να καλύψει τις ταμειακές εκροές κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ενός μήνα απέναντι στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της τράπεζας, σε απώλειες ορισμένων τύπων χρηματοδότησης, και μια σειρά άλλων ανεπιθύμητων ενεργειών (EBA, 2014).

Η δεύτερη δοκιμασία είναι ο δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης, η οποία εξετάζει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα την ρευστότητα χρησιμοποιώντας ένα παρόμοιο τεστ αντοχής που βασίζεται σε μια περίοδο ενός έτους (EBA, 2014).

Η «*Βασιλεία III*» υποχρεώνει επίσης την ενισχυμένη αποκάλυψη που επηρεάζει την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την τιλοποίηση, τα στοιχεία εκτός ισολογισμού, καθώς και τα στοιχεία των εποπτικών κεφαλαίων και του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (EBA, 2014).

Η απαίτηση της «*Βασιλείας III*» ώστε οι μεγάλες παγκόσμιες τράπεζες πρέπει να αυξήσουν σημαντικά τα αποθεματικά τους και να αλλάξουν τη σύνθεση αυτών των αποθεμάτων αναμένεται να μειώσει την κερδοφορία των ρυθμιζόμενων ιδρυμάτων και ως εκ τούτου έχει προκαλέσει τη ζωνηρή αντίδραση (EBA, 2014).

Αυτές οι αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις μπορεί να έχουν αρνητικές συνέπειες για τη διαθεσιμότητα και το κόστος χρηματοδότησης των τραπεζών για τις πράξεις τους (EBA, 2014).

Η έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας σχετικά με τον αντίκτυπο της «*Βασιλείας III*» αναγνωρίζει ότι οι κανονισμοί είναι πιθανό να επηρεάσουν την ανάπτυξη, αν και μόνο σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα. Κάποιοι αντίθετοι ισχυρισμοί μπορεί επίσης να οφείλονται σε ανησυχίες ότι οι αυξημένες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και χρήσης των αυστηρότερων προτύπων ποιότητας αποθεματικού κεφαλαίου της «*Βασιλείας III*» θα μειώσουν τις ευκαιρίες για το ρυθμιστικό αρμπιτράζ, τόσο στην κρατική εφαρμογή όσο και από τα εποπτευόμενα ιδρύματα. Αυτό θα επηρεάσει αρνητικά την

κερδοφορία των τραπεζών που στο παρελθόν έχουν επωφεληθεί από τη χρήση αυτών των αρμπιτράζ (EBA, 2014).

2.5. Συμπεράσματα

Η απάτη είναι ένα αδίκημα το οποίο απαντάται σε όλες σχεδόν τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής των ατόμων. Υπάρχουν πολλοί οι οποίοι μέχρι πρότινος χρησιμοποιούσαν τα τραπεζικά ιδρύματα ώστε να διοχετεύουν μαύρο χρήμα χωρίς να υπάρχουν οι απαραίτητοι έλεγχοι. Προκειμένου, λοιπόν, να μειωθεί η απάτη μέσω των τραπεζών ψηφίσθηκαν πλαίσια από την Επιτροπή της Βασιλείας ώστε να τεθούν οι ελάχιστες προϋποθέσεις ώστε οι τράπεζες να είναι οχυρωμένες απέναντι σε κινδύνους. Επίσης, σε αυτό το κεφάλαιο παρατέθηκαν έρευνες οι οποίες αποτυπώνουν τον επιτελικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να συρρικνωθεί ή ακόμα και να εξαλειφθεί το φαινόμενο αυτό.

Κεφάλαιο 3^ο: Θεσμικό Πλαίσιο

3.1. Εισαγωγή

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ζωτικής σημασίας για όλες τις οντότητες, και κυρίως για τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία επλήγησαν από την οικονομική κρίση. Μέσω του εσωτερικού ελέγχου διασφαλίζονται κατά κύριο λόγο η απρόσκοπτη λειτουργία των οντοτήτων αλλά και η προστασία από τους κινδύνους. Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι συνιστώσες εκείνες που καθιστούν τον εσωτερικό έλεγχο υψίστης σημασίας, καθώς επίσης, και το θεσμικό πλαίσιο το οποίο ισχύει προκειμένου να ακολουθείται η νόμιμη οδός και η δεοντολογία.

3.2. Η Έννοια του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική δραστηριότητα παροχής συμβουλών, η οποία προσθέτει αξία στις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Υποστηρίζει την εταιρεία για την επίτευξη των στόχων και σκοπών της, αξιολογεί τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου, υποστηρίζει τον αποτελεσματικό έλεγχο (Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, 1999). Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου έχει

επεκταθεί από την αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων μέχρι την αξιολόγηση της διασφάλισης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου του οργανισμού. Με βάση τους Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2013), οι βασικές κατηγορίες εσωτερικού ελέγχου είναι οι εξής: έλεγχος διαχείρισης, οικονομικός έλεγχος, επιχειρησιακός έλεγχος, καθώς και έλεγχος της παραγωγής.

Στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών στη διοίκηση, με στόχο περισσότερες και πιο αποτελεσματικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες της εταιρείας.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, το 1999, ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να υποστηρίξει την οργάνωση στην επίτευξη των στόχων της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη ενός συστηματικού πλαισίου το οποίο αξιολογεί τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνων, ελέγχων.

Η επίτευξη του στόχου του εσωτερικού ελέγχου έχει πολλά θετικά αποτελέσματα όπως: τη μείωση των λογιστικών σκανδάλων και της απάτης (Jensen, 1993), την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων (Drogalasetal., 2011), την επίτευξη των στόχων των εταιρειών (Νεγκάκηςκαι Ταχυνάκης, 2013), τις συστάσεις για την αποτελεσματικότερη διαχείριση (Dittenhofer, 2001), την προσθήκη αξίας στον οργανισμό (Sawyer, 1995), την πρόβλεψη αξιόπιστων πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη (Zhangetal., 2007; Bedard, 2007), την αποφυγή λαθών κατά την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων (Doyleetal., 2007).

Στην Ελλάδα, τα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή καθορίζονται στο Ν. 3016/2002 και περιλαμβάνουν την εφαρμογή του εσωτερικού κανονισμού, την αναφορά στις περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων του Διοικητικού Συμβουλίου, την επικοινωνία (τουλάχιστον κάθε 3 μήνες) με τις σχετικές αρχές. Παρόμοια καθήκοντα είναι τα καθήκοντα του εσωτερικού ελεγκτή για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, βάσει του Ν. 3429/2005.

Έχει επίσης μεγάλη σημασία η απόφαση 5/204/14-11-2000 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, η οποία επιβάλλει τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς, αναπτύσσοντας έτσι το πρώτο νομικό πλαίσιο για τους εσωτερικούς ελεγκτές.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική δραστηριότητα που αξιολογεί τη λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου των επιχειρήσεων ή των οργανισμών και παρέχει συμβουλές για την επίτευξη των στόχων με το χαμηλότερο κόστος. Παράλληλα, συμβάλλει στη βελτίωση των δραστηριοτήτων της εταιρείας και χρησιμοποιεί τους ελέγχους προκειμένου να μετριάσει τους κινδύνους που ελλοχεύουν στην εταιρεία.

Ο εσωτερικός έλεγχος εκτελείται σε όλες τις λειτουργίες ενός οργανισμού, όπως η διαχείριση, οι οικονομικές καταστάσεις και φυσικά η προστασία των περιουσιακών στοιχείων του οργανισμού. Όλες οι λειτουργίες μπορούν να εκτελεστούν από τον εσωτερικό έλεγχο, εκτός από εκείνες που δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη λειτουργία του ελέγχου. Με αυτόν τον τρόπο, ο εσωτερικός έλεγχος ελέγχει όλα τα μέρη ενός οργανισμού και διασφαλίζει αν υπάρχουν ελλείψεις. Ωστόσο, είναι πολύ δύσκολο να επιλυθούν όλα τα ζητήματα που αντιμετωπίζει μια τράπεζα και για αυτό χρησιμοποιούμε τον εσωτερικό έλεγχο για να τα μειώσουμε σημαντικά. Το μέτρο που πρέπει να λάβει υπόψη ο οργανισμός είναι η προστασία των περιουσιακών στοιχείων, η αξιοπιστία και η ακρίβεια των λογιστικών εγγραφών.

Σύμφωνα με την Επαγγελματική Ένωση Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει τις δράσεις που υιοθετεί η Διοίκηση για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και την καθοδήγηση. Οι ενέργειες αυτές παρέχουν βεβαιότητα για την επίτευξη των ακόλουθων στόχων(Doyleetal., 2007):

- ❖ οικονομική και επαρκή χρήση των πόρων,
- ❖ προστασία των περιουσιακών στοιχείων,
- ❖ αξιοπιστία και ακεραιότητα των πληροφοριών,
- ❖ συμμόρφωση με πολιτικές, διαδικασίες, νόμους και κανονισμούς.

Επιπλέον, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διαδικασία διοίκησης ενός οργανισμού, ενώ αξιολογεί και βελτιώνει ορισμένα περιουσιακά στοιχεία:

- ❖ Καθορίζει τη διαδικασία των στόχων και των αξιών.
- ❖ Παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων.
- ❖ Εξασφαλίζει την υπευθυνότητα.

- ❖ Προστατεύει την αξία(Zhangetal., 2007; Bedard, 2007).

Ο εσωτερικός έλεγχος ενημερώνει όλα τα τμήματα και όλα τα μέλη μιας επιχείρησης ότι οι διαδικασίες ελέγχου είναι σύμφωνες με τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τη Διοίκηση προκειμένου να απαλλαγούν από την ευθύνη. Επίσης, ο εσωτερικός έλεγχος προστατεύει τα συμφέροντα των μετόχων και των εργαζομένων ενώ αξιολογεί:

- ❖ Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και τα υποσυστήματα.
- ❖ Τους κινδύνους και την αποτελεσματική διαχείριση.
- ❖ Την ύπαρξη της οργάνωσης και της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών διαδικασιών.
- ❖ Τις συμφωνίες εκπαίδευσης και συμμόρφωσης με τις αποφάσεις διαχείρισης των εργαζομένων.
- ❖ Την σύγκριση των λειτουργικών εξόδων.
- ❖ Την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.
- ❖ Την αξιολόγηση της συνεργασίας και της επικοινωνίας μεταξύ των εργαζομένων και την χρήση μέσων παραγωγής.
- ❖ Την πρόληψη της απάτης, των ζημιών και των απωλειών.

Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η ακριβής εξέταση των λογιστικών βιβλίων και των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ελέγχου, η επαλήθευση της έκθεσης βασίζεται στη μονάδα οργάνωσης λογιστικού συστήματος και, επομένως, επιτυγχάνεται η αρχική μέτρηση και αναφορά κάθε προβλήματος που αφορά την εταιρεία(Doyleetal., 2007).

Ο έλεγχος που πραγματοποιείται από τον ελεγκτή, ακολουθεί ορισμένους κανόνες - πρότυπα επαγγελματικής συμπεριφοράς. Αυτοί οι κανόνες ονομάζονται πρότυπα εργασιακών ελέγχων (Standards of Fieldwork) και σκοπός τους είναι η επίτευξη των διαδικασιών ελέγχου.

3.3. Τα Είδη του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Χρηματοοικονομικός Έλεγχος ελέγχει την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος της επιχείρησης, καθώς επίσης και μελετά και

παρουσιάζει τα οικονομικά μεγέθη των αποτελεσμάτων τα οποία παρέχουν οι ελεγκτές.

Ο *Λειτουργικός Έλεγχος* εξετάζει και παρακολουθεί εάν μια επιχείρηση λειτουργεί σύμφωνα με τις επιχειρησιακές και διοικητικές αρχές της βιομηχανίας και συνήθως εκτελείται από εσωτερικούς ελεγκτές.

Ο *Έλεγχος Απόδοσης* διενεργείται από τους εσωτερικούς ελεγκτές που ενδιαφέρονται για τις λειτουργίες και τις διαδικασίες και συμβάλλει θετικά στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.

Ο *Έλεγχος Συμμόρφωσης* στοχεύει στην εξεύρεση συμμόρφωσης με ήδη συμφωνημένους όρους όπως ο έλεγχος πληρωμής ενός τιμολογίου.

Ο *Ειδικός Έλεγχος* είναι ένας έλεγχος που δεν συμπίπτει με τις παραπάνω κατηγορίες, αλλά εφόσον ο ελεγκτής μπορεί να χειριστεί την δικαστική αναθεώρηση των περιπτώσεων μπορεί να εκτελεστεί (Zhangetal., 2007; Bedard, 2007).

3.4. Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο βασικός σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας είναι η προώθηση της δεοντολογίας στο επάγγελμα του Εσωτερικού Ελέγχου. Προκειμένου να συμμορφωθεί με το άρθρο 48, παρ. 2, υποπαράγραφος 2 του νόμου για τον εσωτερικό έλεγχο, οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να εφαρμόζουν και να υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

❖ Ακεραιότητα

Παρέχει εμπιστοσύνη στην κρίση του εσωτερικού ελεγκτή. Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να εκτελούν το έργο τους με αξιοπιστία, ένταση και επαγγελματισμό. Επίσης, θα πρέπει να επιθεωρούν και να κάνουν τις σχετικές αναφορές που απαιτούνται από το νόμο. Δεν θα πρέπει να συμμετέχουν σε πράξεις και σε τρίτους με δυσπιστία στο επάγγελμά τους.

❖ Αντικειμενικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αμερόληπτοι με μια ισορροπημένη κρίση σε όλες τις σχετικές περιστάσεις που δεν επηρεάζονται από τα δικά τους συμφέροντα ή άλλα συμφέροντα. Επίσης, δεν θα πρέπει να αποδεχτούν τίποτα που μπορεί να υποτιμήσει την επαγγελματική τους εκτίμηση.

❖ *Εμπιστευτικότητα*

Ο εσωτερικός ελεγκτής θεωρείται ότι χρησιμοποιεί το απόρρητο των δεδομένων, από τα οποία δεν αποκαλύπτει κανένα είδος πληροφορίας χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός εάν υπάρχει νομική υποχρέωση για κάτι τέτοιο. Προστατεύει και δείχνει αξιοπρέπεια στις σχετικές πληροφορίες και επίσης πρέπει να είναι προσεκτικός στη χρήση των αποκτώμενων πληροφοριών, διότι δεν πρέπει να τις χρησιμοποιεί για προσωπική του ωφέλεια.

❖ *Επάρκεια*

Οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν την κρίση και την εμπειρία τους για να παρέχουν τις υπηρεσίες του εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει να τις παρέχουν σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.

3.5. Διαδικασία Εσωτερικού Ελέγχου

3.5.1. Μηχανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου

Οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου εναρμονίζουν τα συμφέροντα μεταξύ διαχειριστών και μετόχων. Οι βασικοί μηχανισμοί που επηρεάζουν το βαθμό στον οποίο η διοίκηση μιας εταιρείας αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα των μετόχων είναι οι εξής:

- ❖ Το Διοικητικό Συμβούλιο.
- ❖ Η αποζημίωση του διοικητικού συμβουλίου.
- ❖ Οι μέτοχοι.
- ❖ Η αγορά εξαγορών.

3.5.2. Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου υποδεικνύει ένα οργανωμένο πρότυπο λειτουργιών και διαδικασιών σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου που καθιερώνει η διοίκηση και τονίζει την αποτελεσματική λειτουργία των οργανισμών (Cheungetal., 1997).

Βασικό στοιχείο στο σχεδιασμό ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου (ICS) είναι η εκτίμηση κινδύνου.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μέσο για την προσέγγιση και την αξιολόγηση των παραμέτρων κινδύνου. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζει όλες τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η Διοίκηση για να παρέχει την πιο κατάλληλη συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο της επιχείρησης, να διασφαλίζει το κεφάλαιο, να εντοπίζει την απάτη και να εντοπίσει σφάλματα, να διασφαλίσει την ακρίβεια στη συμπλήρωση των λογιστικών βιβλίων ώστε να προετοιμάσει εγκαίρως όλες τις σχετικές οικονομικές πληροφορίες.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ορίζει ένα οργανωμένο και καλά δομημένο σύστημα που συνδέεται άμεσα με τους κανόνες που διέπουν τη Διοίκηση της εταιρείας και αποσκοπεί στην παροχή ασφάλειας στα διάφορα συμφέροντα της επιχείρησης. Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει τα ακόλουθα υποσυστήματα:

- ❖ Εσωτερικός έλεγχος.
- ❖ Η οργανωτική δομή της εταιρείας.
- ❖ Τα γραπτά εγχειρίδια.
- ❖ Η αξιολόγηση του μακροπρόθεσμου και βραχυπρόθεσμου σχεδιασμού.
- ❖ Η πολιτική της αγοράς, των προμηθειών και του προσωπικού της εταιρείας.
- ❖ Η διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων και του χαρτοφυλακίου.
- ❖ Ο κύκλος ζωής και η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών(Doyleetal., 2007).

Συγκεκριμένα, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ποικίλλουν ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, τις δραστηριότητές της και την οργανωτική δομή της. Ένας σημαντικός ρόλος στη

δημιουργία ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου παίζει το οργανωτικό σχέδιο, η κατάλληλη κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και η λογιστική διαχείριση στην επιχείρηση.

Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι η δημιουργία ενός αξιόπιστου συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- ❖ Κατάλληλες λογιστικές διαδικασίες.
- ❖ Διαχωρισμός των ευθυνών.
- ❖ Επεξεργασία αριθμημένων και επικυρωμένων δεδομένων από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα.
- ❖ Προστασία των λογιστικών βιβλίων από αναξιόπιστα πρόσωπα.
- ❖ Τακτική επαλήθευση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας.
- ❖ Κάλυψη όλων των δραστηριοτήτων της εταιρείας.
- ❖ Τυποποίηση των εργασιών (ταχύτερος και ευκολότερος έλεγχος της εργασίας).
- ❖ Έλεγχος των αποθεμάτων.
- ❖ Σύγχρονα ηλεκτρονικά συστήματα πληροφόρησης και επικοινωνίας.
- ❖ Επαρκείς μηχανισμοί για έγκαιρο εντοπισμό, ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων(Doyleetal., 2007).

Κάθε σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελείται από μηχανισμούς ελέγχου και δικλείδες ασφαλείας που έχουν σχεδιαστεί για να εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία μιας οντότητας και να αντιμετωπίζουν άμεσα τους κινδύνους.

Οι οργανωτικές δικλείδες ασφαλείας σχετίζονται με τις βασικές οργανωτικές δραστηριότητες και επικεντρώνονται κυρίως στη μελέτη εσωτερικών διαδικασιών λειτουργίας για θέματα όπως κανονισμοί προσωπικού ή διασφάλισης ποιότητας. Οι προληπτικές δικλείδες ασφαλείας στοχεύουν στην επισήμανση σφαλμάτων που επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία των δραστηριοτήτων της οικονομικής οντότητας. Οι δικλείδες ασφαλείας λειτουργούν ώστε να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των αποκλίσεων όταν εντοπίζονται εμπόδια στην ορθή λειτουργία των δραστηριοτήτων της οντότητας(Doyleetal., 2007).

Μια σημαντική προϋπόθεση προκειμένου οι δικλίδες αυτές των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου να λειτουργούν αποτελεσματικά πρέπει να περιγράφονται με σαφήνεια και λεπτομέρεια ώστε να μπορούν να κατανοηθούν και να γίνουν αποδεκτές από όλους τους υπαλλήλους. Οι ειδικευμένες αυτές πτυχές στοχεύουν στην αποτελεσματική προστασία των περιουσιακών στοιχείων, με την απαραίτητη εξουσιοδότηση για θέματα πρόσβασης. Οι γενικές επικεντρώνονται στην οργανωτική δομή μιας επιχείρησης όσον αφορά τη διαμόρφωση, τη θέσπιση πολιτικών και τη συμμόρφωση με όλα τα μέλη που αποτελούν την εταιρεία. Επίσης, σχετίζεται με άλλα θέματα, όπως η επιλογή προσωπικού και ο διαχωρισμός των ευθυνών και καθηκόντων.

Ο όρος σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι το σύνολο των κανόνων εντός του οργανισμού που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του οργανισμού και των λειτουργιών του, παρέχοντας τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και της συμμόρφωσης (COSO, 1992).

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι απαραίτητος αφού, μετά τα οικονομικά σκάνδαλα σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάγκη για πιο αποτελεσματική εποπτεία των επιχειρήσεων, ιδίως για τις επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα έχει γίνει επιτακτική. Ο εξωτερικός έλεγχος που μπορεί να εκτελεστεί από τις αρμόδιες αρχές ή από τους ορκωτούς λογιστές δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, καθώς ο χαρακτήρας του είναι λιγότερο προληπτικός ενώ ελέγχει βασικά ιστορικά δεδομένα.

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου στοχεύει στην εφαρμογή υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου που οδηγεί σε συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές (Kantzos και Chondrakis, 2006) ενώ προσφέρει ανεξάρτητες αξιολογήσεις για τις πληροφορίες, τις διαδικασίες και τα συστήματα της εταιρείας καθώς και λύσεις (VanGansberghe, 2005).

Ο εσωτερικός ελεγκτής αποτελεί μέρος των ανθρώπινων πόρων στο πλαίσιο του οργανισμού και πρέπει να συμμορφώνεται με τις αρχές του κώδικα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (IFAC). Οι βασικές αρχές που πρέπει να τηρεί είναι: η ανεξαρτησία, η ακεραιότητα, η αντικειμενικότητα και η εμπιστευτικότητα (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2013).

Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να προσδώσουν αξία σε μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό σε θέματα κινδύνου και κατανόησης (Walkeretal, 2003). Μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση του προφίλ κινδύνου του οργανισμού και να εντοπίσουν τους τομείς για περαιτέρω διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου (Lindow και Race, 2002).

Όσον αφορά τη διαχείριση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, είναι αναγκαία μια κουλτούρα που σχετίζεται με τη διαχείριση των κινδύνων (Kwan, 1999). Η συγκεκριμένη κουλτούρα ορίζεται από τις πρακτικές της ανώτατης διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου (Steinmetz και Arthus, 2001) και μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διαχείρισης κινδύνου (Kwan, 1999). Οι Sarens και De Beelde (2006) εξέτασαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελεγκτή και της ανώτατης διοίκησης και διαπίστωσαν ότι οι προσδοκίες της διοίκησης έχουν σημαντική επίδραση στον εσωτερικό έλεγχο, ενώ από την άλλη πλευρά ο εσωτερικός ελεγκτής είναι σε θέση να εκπληρώσει αυτές τις προσδοκίες που οδηγούν στην επιβολή της διαχείρισης.

Σύμφωνα με την οδηγία 2577/ 9-3-2006, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μιας τράπεζας είναι το *«σύνολο των μηχανισμών και των διαδικασιών ελέγχου που καλύπτουν συνεχώς κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συμβάλλει στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του»*. Όσον αφορά τις τράπεζες, υπάρχουν και άλλα πρόσθετες ρυθμίσεις που οργανώνουν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, πέραν του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου. Η κυριότερη ευθύνη για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, της διαφάνειας και της ενίσχυσης του ανταγωνισμού είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ενέκρινε επίσης τις πράξεις που πρέπει να αναφερθούν (Kyriakopoulos, 2006).

Μια αρχή που θεσπίστηκε με τον νόμο 2577/2006 είναι η αρχή των *«τεσσάρων οφθαλμών»*, καθώς και η συμβουλευτική συμμετοχή των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου, Διαχείρισης Κινδύνων και Συμμόρφωσης στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και τη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, ο νόμος τονίζει τη σημασία του προσωπικού και τον διαχωρισμό των καθηκόντων (προκειμένου να επιτευχθεί ανεξαρτησία του ελέγχου και της καλύτερης διαχείρισης του κινδύνου), εκείνων που έχουν ιδιαίτερη σχέση με το θεσμικό όργανο, τις υποχρεώσεις που πρέπει να πληρούνται για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών και τις υποχρεώσεις των θεσμικών οργάνων να

αποτρέπουν το ξέπλυμα χρημάτων (Gortsos, 2006). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου και Επιθεώρησης, που αναβαθμίζεται (Paschas, 2006). Επιπλέον, οι θυγατρικές της επιχείρησης πρέπει να διατηρούν συστήματα εσωτερικού ελέγχου, με τη μητρική να κατέχει το ρόλο του συντονιστή (Andreadou, 2006). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, αντιμετωπίζουν σημαντικούς κινδύνους, οι οποίοι διαφέρουν σημαντικά από άλλες επιχειρήσεις. Οι κύριοι τύποι τραπεζικού κινδύνου είναι ο κίνδυνος ρευστότητας, ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς, ο κίνδυνος επιτοκίου, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο κίνδυνος της χώρας, ο κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου, ο συστημικός κίνδυνος, ο συναλλαγματικός κίνδυνος και άλλα.

3.6. Συμπεράσματα

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία η οποία ακολουθείται προκειμένου να διασφαλιστεί η οχύρωση απέναντι στους κινδύνους. Επίσης, είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της διοίκησης των οντοτήτων καθώς η αποτελεσματικότητά του είναι υψίστης σημασίας προκειμένου να λειτουργούν απρόσκοπτα οι επιχειρήσεις, και στην συγκεκριμένη περίπτωση οι τράπεζες. Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύθηκαν διεξοδικά όλες οι πτυχές ενός εσωτερικού ελέγχου, όπως είναι τα είδη και οι ακολουθούμενες διαδικασίες.

Κεφάλαιο 4^ο: Είδη Κινδύνων

4.1. Εισαγωγή

Η ανάλυση των ειδών των κινδύνων και οι τρόποι με τους οποίους είναι διαχειρίσιμοι αποτελούν τον πυρήνα του κεφαλαίου. Ειδικότερα, αναλύονται τα είδη και οι τρόποι που ακολουθούνται από τις οντότητες για να θωρακιστούν απέναντι στα είδη των κινδύνων που αντιμετωπίζουν εξαιτίας πολλών παραγόντων.

4.2. Τα Είδη των Κινδύνων στον Τραπεζικό Τομέα

4.2.1. Λειτουργικοί Κίνδυνοι

Η επιτροπή τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας έχει ορίσει τον λειτουργικό κίνδυνο ως «κίνδυνο απώλειας λόγω ανεπαρκών ή αποτυχημένων εσωτερικών διαδικασιών, ανθρώπων και συστημάτων ή εξωγενών γεγονότων». Έτσι, η λειτουργική απώλεια έχει κυρίως τρεις κατηγορίες έκθεσης, δηλαδή ανθρώπους, διαδικασίες και συστήματα.

Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου έχει καταστεί σημαντική για τις τράπεζες λόγω των ακόλουθων λόγων:

- ❖ Υψηλότερο επίπεδο αυτοματοποίησης στην παροχή τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.
- ❖ Αύξηση των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών διασυνδέσεων.

Το εύρος του λειτουργικού κινδύνου είναι πολύ μεγάλο εξαιτίας των παραπάνω λόγων. Δύο από τους πιο κοινούς λειτουργικούς κινδύνους εξετάζονται παρακάτω(Sharma, 2003).

- ❖ Κίνδυνος συναλλαγής

Κίνδυνος συναλλαγής είναι ο κίνδυνος που προκύπτει από απάτες, εσωτερικές και εξωτερικές, αποτυχημένες επιχειρηματικές διαδικασίες και αδυναμία διατήρησης της επιχειρηματικής συνέχειας και διαχείρισης πληροφοριών.

- ❖ Κίνδυνος συμμόρφωσης

Ο κίνδυνος συμμόρφωσης είναι ο κίνδυνος νομικής ή κανονιστικής κύρωσης, οικονομικής απώλειας ή απώλειας φήμης που μια τράπεζα μπορεί να υποστεί ως αποτέλεσμα της μη συμμόρφωσής της με οποιονδήποτε ή με όλους τους εφαρμοστέους νόμους, κανονισμούς, κώδικες συμπεριφοράς και πρότυπα ορθής πρακτικής. Ονομάζεται επίσης κίνδυνος ακεραιότητας καθώς η φήμη της τράπεζας συνδέεται στενά με την τήρηση των αρχών της ακεραιότητας και των θεμιτών συναλλαγών(Lindow και Race, 2002).

4.3. Πιστωτικοί Κίνδυνοι

Ο πιστωτικός κίνδυνος ορίζεται απλούστερα ως το δυναμικό ενός τραπεζικού δανειολήπτη ή αντισυμβαλλομένου να μην εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους συμφωνημένους όρους. Με άλλα λόγια, ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να οριστεί ως ο κίνδυνος ότι ο τόκος ή ο μέτοχος ή και οι δύο δεν θα πληρωθούν όπως υποσχέθηκε και εκτιμάται με την παρατήρηση του ποσοστού των περιουσιακών στοιχείων που είναι κάτω από τα πρότυπα.

Ο πιστωτικός κίνδυνος βαρύνει όλους τους δανειστές και θα οδηγήσει σε σοβαρά προβλήματα, εάν είναι υπερβολικά μεγάλα. Για τις περισσότερες τράπεζες, τα δάνεια αποτελούν τη μεγαλύτερη και πιο προφανή πηγή πιστωτικού κινδύνου.

Είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος, ιδιαίτερα στο ινδικό σενάριο όπου το επίπεδο του NPA του τραπεζικού συστήματος είναι σημαντικά υψηλό (Sharma, 2003).

Η ασιατική χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία προέκυψε λόγω της αύξησης των NPA σε πάνω από 30% του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ινδονησίας, της Μαλαισίας, της Νότιας Κορέας και της Ταϊλάνδης, υπογραμμίζει τη σημασία της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Υπάρχουν δύο παραλλαγές του πιστωτικού κινδύνου που εξετάζονται παρακάτω:

❖ Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Πρόκειται για μια παραλλαγή του πιστωτικού κινδύνου και σχετίζεται με τη μη εκτέλεση των εμπορικών εταίρων λόγω της άρνησης του αντισυμβαλλομένου και της αδυναμίας εκτέλεσης. Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου θεωρείται γενικά ως παροδικός χρηματοοικονομικός κίνδυνος που συνδέεται με τη διαπραγμάτευση και όχι με τον τυπικό πιστωτικό κίνδυνο.

❖ Κίνδυνος χώρας

Πρόκειται επίσης για έναν τύπο πιστωτικού κινδύνου όπου η μη απόδοση ενός δανειολήπτη ή αντισυμβαλλομένου προκύπτει λόγω περιορισμών που επιβάλλονται

από μια χώρα. Εδώ, ο λόγος μη εκτέλεσης είναι εξωτερικοί παράγοντες στους οποίους ο δανειολήπτης ή ο αντισυμβαλλόμενος δεν έχει κανέναν έλεγχο.

Ο πιστωτικός κίνδυνος εξαρτάται από εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες. Οι εσωτερικοί παράγοντες περιλαμβάνουν:

- ❖ Ανεπάρκεια της πιστωτικής πολιτικής και διαχείρισης του δανείου.
- ❖ Ανεπάρκεια στην αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής θέσης του δανειολήπτη πριν από τη χορήγηση δανείων.
- ❖ Η υπερβολική εξάρτηση από τις εξασφαλίσεις.
- ❖ Η αποτυχία της τράπεζας στην παρακολούθηση μετά την επιβολή κυρώσεων κ.λπ.

Οι κύριοι εξωτερικοί παράγοντες είναι:

- ❖ Η κατάσταση της οικονομίας.
- ❖ Η μετατόπιση της τιμής του βασικού εμπορεύματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τιμών συναλλάγματος, τα επιτόκια κ.λπ.

Ο πιστωτικός κίνδυνος δεν μπορεί να αποφευχθεί, αλλά πρέπει να αντιμετωπιστεί με την εφαρμογή διαφόρων διαδικασιών μετριασμού του κινδύνου, όπως είναι οι ακόλουθοι:

- ❖ Οι τράπεζες θα πρέπει να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη πριν από την επιβολή κυρώσεων, δηλαδή η πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη πρέπει να γίνει εκ των προτέρων. Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας αποτελεί βασικό εργαλείο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου και διευκολύνει επίσης την τιμολόγηση του δανείου.
- ❖ Εφαρμόζοντας ένα τακτικό σύστημα αξιολόγησης όλων των επενδυτικών ευκαιριών, οι τράπεζες μπορούν να μειώσουν τον πιστωτικό κίνδυνο, καθώς μπορούν να λάβουν ζωτικής σημασίας πληροφορίες για τις εγγενείς αδυναμίες του λογαριασμού.
- ❖ Οι τράπεζες θα πρέπει να ορίσουν όρια προληπτικής εποπτείας σε διάφορες πτυχές της πιστοληπτικής ικανότητας –benchmarking Current Ratio, Δείκτης

Ιδίων Κεφαλαίων, Λόγος Κάλυψης Υπηρεσιών Χρέους, Λόγος Κερδοφορίας κλπ.

- ❖ Πρέπει να υπάρχει μέγιστο όριο έκθεσης για τον δανειολήπτη.
- ❖ Πρέπει να προβλεφθεί η ευελιξία ώστε να επιτρέπονται αποκλίσεις για πολύ ειδικές περιστάσεις.
- ❖ Η προειδοποίηση εκ μέρους του λειτουργικού προσωπικού σε όλα τα στάδια της χορήγησης πιστώσεων - αξιολόγηση, εκταμίευση, αναθεώρηση / ανανέωση, παρακολούθηση των θέσεων μπορεί επίσης να είναι χρήσιμη για την αποφυγή του πιστωτικού κινδύνου(Lindow και Race, 2002).

4.4. Χρηματοοικονομικοί Κίνδυνοι

Ο κίνδυνος ρευστότητας των τραπεζών προέρχεται από τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων από βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, καθιστώντας έτσι τις υποχρεώσεις να υπόκεινται σε κίνδυνο ανατροπής ή αναχρηματοδότησης (Kumaretal., 2005). Μπορεί επίσης να οριστεί ως η πιθανότητα ένα ίδρυμα να αδυνατεί να εκπληρώσει τις ληξιπρόθεσμες δεσμεύσεις του ή μπορεί να το πράξει μόνο με δανεισμό κεφαλαίων με απαγορευτικό κόστος ή με διάθεση περιουσιακών στοιχείων σε τιμές κατώτατου ορίου.

Ο κίνδυνος ρευστότητας στις τράπεζες εκδηλώνεται σε διαφορετικές διαστάσεις:

- ❖ Κίνδυνος χρηματοδότησης

Ο κίνδυνος χρηματοδότησης της ρευστότητας ορίζεται ως η αδυναμία απόκτησης κεφαλαίων για την κάλυψη των υποχρεώσεων ταμειακών ροών. Για τις τράπεζες, η χρηματοδότηση του κινδύνου ρευστότητας είναι ζωτικής σημασίας. Αυτό προκύπτει από την ανάγκη αντικατάστασης των καθαρών εκροών λόγω απροσδόκητης απόσυρσης / μη ανανέωσης καταθέσεων (χονδρική και λιανική).

- ❖ Κίνδυνος χρόνου

Ο κίνδυνος του χρόνου προκύπτει από την ανάγκη αποζημίωσης για την μη είσπραξη των αναμενόμενων εισροών κεφαλαίων, δηλ. την εκτέλεση περιουσιακών στοιχείων που μετατρέπονται σε μη επιδοτούμενα στοιχεία ενεργητικού.

❖ Κίνδυνος κλίσεων

Ο κίνδυνος κλίσεων προκύπτει λόγω της κρυστάλλωσης των ενδεχόμενων υποχρεώσεων. Μπορεί επίσης να προκύψει όταν μια τράπεζα μπορεί να μην είναι σε θέση να αναλάβει κερδοφόρες επιχειρηματικές ευκαιρίες όταν προκύψουν.

4.5. Επιχειρηματικοί Κίνδυνοι

Ο κίνδυνος δυσμενών αποκλίσεων της αξίας του χαρτοφυλακίου συναλλαγών κατά την αγορά λόγω των κινήσεων της αγοράς κατά την περίοδο που απαιτείται για την εκκαθάριση των συναλλαγών ονομάζεται κίνδυνος αγοράς (Kumaretal., 2005).

Αυτός ο κίνδυνος προκύπτει από δυσμενείς μεταβολές στο επίπεδο ή τη μεταβλητότητα των αγοραίων τιμών των μέσων επιτοκίου, των μετοχών, των βασικών εμπορευμάτων και των νομισμάτων. Αναφέρεται επίσης ως κίνδυνος τιμών.

Ο κίνδυνος τιμών εμφανίζεται όταν τα περιουσιακά στοιχεία πωλούνται πριν από την καθορισμένη λήξη τους. Στη χρηματοπιστωτική αγορά, οι τιμές των ομολόγων και οι αποδόσεις είναι αντιστρόφως ανάλογες. Ο κίνδυνος των τιμών συνδέεται στενά με το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, το οποίο δημιουργείται για την πραγματοποίηση κερδών λόγω βραχυπρόθεσμων μεταβολών των επιτοκίων.

Ο όρος κίνδυνος αγοράς ισχύει για το μέρος του IRR το οποίο επηρεάζει την τιμή των μέσων επιτοκίου, και τον κίνδυνο τιμολόγησης για όλα τα άλλα περιουσιακά στοιχεία / χαρτοφυλάκιο που κατέχονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών της τράπεζας.

Ο κίνδυνος Forex είναι ο κίνδυνος μιας τράπεζας να υποστεί ζημίες εξαιτίας των δυσμενών μεταβολών των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά τη διάρκεια μιας περιόδου στην οποία έχει ανοιχτή θέση είτε spot είτε προς τα εμπρός ή συνδυασμό των δύο σε ένα ξένο νόμισμα (Kumaretal., 2005).

Ο κίνδυνος ρευστότητας της αγοράς προκύπτει όταν μια τράπεζα δεν είναι σε θέση να συνάψει μια μεγάλη συναλλαγή σε ένα συγκεκριμένο μέσο κοντά στην τρέχουσα τιμή της αγοράς.

4.6. Τρόποι Διαχείρισης των Κινδύνων στον Τραπεζικό Τομέα

4.6.1. Διαχείριση των Λειτουργικών Κινδύνων

Το 2003, η Επιτροπή της Βασιλείας παρουσίασε τις βασικές πρακτικές διαχείρισης αυτού του κινδύνου. Πιστεύεται ότι είναι καλύτερο να διαχειρίζονται λειτουργικούς κινδύνους όπου εμφανίζονται και ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η παρακολούθηση θα πρέπει να διεξάγονται κεντρικά από το τμήμα διαχείρισης λειτουργικών κινδύνων. Σύμφωνα με τη Συμφωνία της Βασιλείας, η διαχείριση αυτού του κινδύνου θα πρέπει να πραγματοποιείται μέσω τεσσάρων βημάτων: ταυτοποίηση, αξιολόγηση, έλεγχος και παρακολούθηση (Fabris, 2006).

Η αξιολόγηση του κινδύνου πραγματοποιείται με τη βοήθεια ποιοτικών και ποσοτικών τεχνικών.

Οι ποιοτικές τεχνικές περιλαμβάνουν:

- ❖ Αναφορές περιπτώσεων εμφάνισης ζημιών.
- ❖ Εποπτεία διαχείρισης.
- ❖ Ερωτηματολόγια για τους εργαζομένους.
- ❖ Συνεντεύξεις για υπαλλήλους.
- ❖ Αυτοαξιολόγηση διαχείρισης.
- ❖ Εσωτερικό λογιστικό έλεγχο.

Οι ποσοτικές τεχνικές αναπτύχθηκαν κυρίως με σκοπό τον προσδιορισμό του κόστους κεφαλαίου για τους λειτουργικούς κινδύνους των τραπεζών. Έχει γίνει μεγάλη δουλειά με τους ρυθμιστικούς φορείς που αναπτύσσουν συμφωνίες της Βασιλείας II σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια.

Υπάρχουν διάφορα συμβάντα που προκαλούν απώλεια - αυτό μπορεί να περιλαμβάνει λάθη ευθυγράμμισης, σφάλματα συστήματος, ασήμαντη κλοπή, παράπονα πελατών κ.λπ. Οι απώλειες μπορούν να είναι άμεσες (π.χ. κλοπή) και έμμεσες (π.χ. διάρρηξη τραπεζών φήμης).

Οι στόχοι της διαχείρισης αυτού του κινδύνου είναι:

- ❖ Πρόληψη πιθανών γεγονότων που εκδηλώνονται ως λειτουργικός κίνδυνος.
- ❖ Μείωση των επιπτώσεων που έχουν προκύψει από λειτουργικούς κινδύνους και μείωση του αντικτύπου τους.
- ❖ Επαρκής έλεγχος τυχόν ζημιών σε περίπτωση συμβάντων λειτουργίας.

Υπάρχουν τρεις τρόποι αντιμετώπισης του λειτουργικού κινδύνου. Πρόκειται για την αποφυγή του κινδύνου, τη μείωση και την κατανομή και ανάληψη του κινδύνου.

Η αποφυγή κινδύνων εφαρμόζεται ως θεραπεία σε περιπτώσεις όπου τα αναμενόμενα περιθώρια κέρδους μικρότερης δραστηριότητας αναλαμβάνονται σε σχέση με το κόστος ανάληψης κινδύνου. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να σταματήσουν ή να φροντίσουν ώστε να μην είναι οι μόνες που έχουν ληφθεί (Kumaretal., 2005).

Η απόφαση πρέπει να ληφθεί στο πλαίσιο διαφόρων πτυχών: χρονική πτυχή, διαθέσιμη εμπειρογνωμοσύνη, στρατηγικοί στόχοι και κίνδυνος φήμης.

Ο στόχος θα μπορούσε να είναι η μείωση της συχνότητας εμφάνισης συμβάντων κινδύνου, καθώς και η μείωση της έντασης των συμβάντων κινδύνου. Αυτά τα μέσα είναι τυπικά που χρησιμοποιούνται από πολλούς μηχανισμούς οργάνωσης και ελέγχου στο πλαίσιο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Η κοινή χρήση και η μεταφορά κινδύνων είναι αποδεκτές μόνο εάν ο κίνδυνος δεν μπορεί να μειωθεί επαρκώς μέσω εσωτερικών ελέγχων ή εάν ο έλεγχος κόστους είναι υψηλότερος από τον αναμενόμενο. Μια άλλη περίπτωση στο πλαίσιο του προφίλ κινδύνου μιας τράπεζας είναι όταν ο κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος ώστε να μπορεί να γίνει δεκτός.

4.7. Διαχείριση των Πιστωτικών Κινδύνων

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι η πιο συνηθισμένη αιτία της αποτυχίας των τραπεζών και ως εκ τούτου η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου έχει ζωτική σημασία για την επιβίωση της τραπεζικής επιχείρησης. Υπάρχει μεγάλη ευθύνη των τραπεζιτών, κυρίως εκείνων που απασχολούνται σε πιστωτικά τμήματα, να παρακολουθούν τις επιπτώσεις των παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου της τράπεζας και να ανταποκριθούν άμεσα στις δυσμενείς εξελίξεις που μπορεί να οδηγήσουν σε πτώχευση τραπεζών.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος, είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στις πιθανές πηγές προέλευσης του πιστωτικού κινδύνου. Η διαχείριση των τραπεζών πρέπει να παρακολουθεί τον πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος περιλαμβάνει: (Greuning., BratanovicBrajovic S., 2009).

- ❖ Αυστηρή επιλογή πιστωτικού κινδύνου.
- ❖ Περιορισμό του ποσού του δανεισμού σε έναν μόνο πελάτη ή σε μια ομάδα πελατών.
- ❖ Διαφοροποίηση δανεισμού.
- ❖ Τη λήψη μέσων ασφαλείας υψηλής ποιότητας για την εξόφληση δανείου.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην επιλογή των αιτήσεων δανείων, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται προσεκτικά προκειμένου να εκτιμηθεί επαρκώς η πιστωτική ικανότητα των δανειοληπτών.

Ο κύριος στόχος είναι να αποφευχθεί η λήψη δανείων από πελάτες που δεν μπορούν να τους επιστρέψουν.

Για ευκολότερη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, οι τραπεζικές απαιτήσεις ταξινομούνται στις ακόλουθες κατηγορίες (Hadžić, 2009):

- ❖ Κατηγορία A - απαιτήσεις από οφειλέτες οι οποίοι δεν αναμένουν προβλήματα κατά την είσπραξη και ότι οι υποχρεώσεις τους σε χρόνο και με εξαιρετική καθυστέρηση μικρότερη των 30 ημερών.
- ❖ Κατηγορία B - απαιτήσεις από δανειολήπτες των οποίων οι ταμειακές ροές εκτιμώνται ως επαρκείς όσον αφορά την εκκαθάριση των υποχρεώσεων, αλλά των οποίων η οικονομική κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική λόγω ορισμένων προβλημάτων στις επιχειρήσεις χωρίς ενδείξεις οποιασδήποτε σημαντικής επιδείνωσης στο μέλλον και οι απαιτήσεις από τους οφειλέτες για τις υποχρεώσεις τους διακανονίζονται γενικά με καθυστέρηση μικρότερη των 90 ημερών.
- ❖ Κατηγορία V - απαιτήσεις από δανειολήπτες των οποίων οι ταμειακές ροές δεν είναι επαρκείς από την άποψη της εκκαθάρισης των υποχρεώσεων και των οποίων η λήξη που ταιριάζει με ορισμένα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού δεν αντιστοιχεί στις επιχειρηματικές της υποχρεώσεις, των υποχρεώσεών τους

γενικά διευθετούνται με καθυστέρηση 90 ημερών και όχι περισσότερο από 180 ημέρες.

- ❖ Κατηγορία Ζ - απαιτήσεις από οφειλέτες που ενεργούν με ζημία, απαιτήσεις σε μη ρευστοποιημένους ή αφερέγγυους οφειλέτες, ποσά οφειλόμενα από οφειλέτη που υπόκειται σε διαδικασίες αναγκαστικής είσπραξης, απαιτήσεις από οφειλέτες για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους με καθυστέρηση 180 ημερών και, κατ'εξάιρεση, άνω των 360 ημερών, εφόσον είναι εύλογο να αναμένεται ότι τουλάχιστον ορισμένοι οφειλέτες θα διευθετήσουν τις υποχρεώσεις τους.
- ❖ Κατηγορία Δ - απαιτήσεις με αμφίβολη ή αμφισβητούμενη νομική βάση, απαιτήσεις από οφειλέτες σε πτώχευση, απαιτήσεις που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για ταξινόμηση σε άλλες κατηγορίες, εμπορικοί χρεώστες των υποχρεώσεών τους συχνά διευθετούνται με καθυστέρηση άνω των 360 ημερών και τα παρόμοια (Hadžić, 2009).

4.8. Διαχείριση των Χρηματοοικονομικών Κινδύνων

Ο θεμελιώδης ρόλος των τραπεζών στο μετασχηματισμό βραχυπρόθεσμων καταθέσεων σε μακροπρόθεσμα δάνεια καθιστά τις τράπεζες ευάλωτες στον κίνδυνο ρευστότητας, σε μια μεμονωμένη τράπεζα ή σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα (Ivanović, 2009).

Η ρευστότητα μπορεί επίσης να οριστεί ως η ικανότητα της τράπεζας να παρέχει κεφάλαια για την ανάπτυξη περιουσιακών στοιχείων και να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της όταν καθίστανται ληξιπρόθεσμες, χωρίς να προκαλέσει μη αναμενόμενη απώλεια (Mishkin, 2006).

Μια τράπεζα πρέπει να διαχειρίζεται τα περιουσιακά της στοιχεία και τις υποχρεώσεις της έτσι ώστε να μπορεί να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της ανά πάσα στιγμή και σε συνεχή βάση.

Οι σημαντικότερες υποχρεώσεις μιας τράπεζας που συνήθως αντικατοπτρίζουν τη ρευστότητα της είναι:

- ❖ Δέσμευση για την έγκαιρη εκτέλεση παραγγελιών από πελάτες που έχουν κεφάλαια σε λογαριασμούς που τηρούνται στην τράπεζα.
- ❖ Δέσμευση για τους συμφωνημένους όρους που αποδεσμεύονται κατά τη διάρκεια των χορηγηθέντων δανείων και προκαταβολών.
- ❖ Δέσμευση για συγκεκριμένες προθεσμίες αποπληρωμής του δανείου που του είχαν χορηγηθεί από τους πιστωτές της - την κεντρική τράπεζα ή οποιαδήποτε άλλη τράπεζα ή ίδρυμα.

Μία τράπεζα θεωρείται ικανά ρευστοποιήσιμη εάν τα διαθέσιμα της κεφάλαια σε μετρητά ισούνται με τις δεδουλευμένες υποχρεώσεις ή είναι υψηλότερες από τις εκκρεμείς υποχρεώσεις. Εάν όχι, η τράπεζα θεωρείται αφερέγγυα. Για την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, η αρμόδια αρχή είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία και την εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης της ρευστότητας.

Η διαχείριση της ρευστότητας του ιδιωτικού απορρήτου προϋποθέτει τον προγραμματισμό της εισροής και της εκροής κεφαλαίων, την παρακολούθηση της ρευστότητας και τη λήψη μέτρων που θα βοηθήσουν στην πρόληψη ή την επίλυση της αφερεγγυότητας της τράπεζας. Μια τράπεζα διαθέτει επαρκή ρευστότητα εάν είναι σε θέση να αποκτήσει επαρκή κεφάλαια βραχυπρόθεσμα και με αποδεκτό κόστος. Με αυτή την έννοια, τα πιο σημαντικά είναι τα κεφάλαια που μπορούν εύκολα να αντικατασταθούν σε μετρητά.

4.9. Διαχείριση των Επιχειρηματικών Κινδύνων

Κατά τη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίων, η τράπεζα υποχρεούται να εναρμονίσει το εύρος και τη διάρθρωση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική διαχείριση αυτού του κινδύνου και να θεσπιστούν πολιτικές και διαδικασίες για τον εντοπισμό και τη διαχείριση αυτών των κινδύνων.

Η ουσία της διαχείρισης του κινδύνου επιτοκίου είναι ότι η έκθεση σε κίνδυνο επιτοκίου διατηρείται σε ένα ορισμένο επίπεδο. Οι διακυμάνσεις των επιτοκίων επηρεάζουν το εισόδημα, το κεφάλαιο και το κόστος των τραπεζών.

Τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα μοντέλα διαχείρισης κινδύνων επιτοκίου περιλαμβάνουν (Cvetinović, 2008):

❖ Ανάλυση κενών

Το μοντέλο αυτό στοχεύει στην ταξινόμηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων κάτω από τις ομάδες ωριμότητας που καθορίζονται από την τιμολόγηση (σημεία στα οποία ο τόκος μπορεί να αλλάξει) και να μετρήσει το κενό σε κάθε σημείο ωριμότητας.

Έτσι, για παράδειγμα, αν το χάσμα είναι θετικό, δηλαδή το επίπεδο των τιμών των περιουσιακών στοιχείων είναι υψηλότερο από την υποχρέωση, γεγονός που σημαίνει περισσότερα έσοδα. Η διοίκηση της τράπεζας έχει τη δυνατότητα να αποκομίσει κέρδος, ώστε το κενό που προκύπτει να είναι μηδενικό, το οποίο θα προστατεύσει την τράπεζα από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων.

❖ Προσομοίωση

Το μοντέλο αυτό μετρά την ευαισθησία των καθαρών εσόδων και κεφαλαίων από τόκους σε ορισμένους βασικούς μεταβλητούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολών των επιτοκίων. Το μοντέλο είναι δυναμικό και διαρκεί πολύ καιρό μέχρι να προκύψουν σημαντικά αποτελέσματα.

❖ Περίοδος ανάλυσης

Ο κίνδυνος επιτοκίου σε αυτό το μοντέλο υπολογίζεται με τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των εκτός ισολογισμού θέσεων των τραπεζών, στη μετρούμενη ευαισθησία της καθαρής αξίας του επιτοκίου. Το μοντέλο εξετάζει τα πράγματα μακροπρόθεσμα, σε αντίθεση με άλλα που επικεντρώνονται στα τρέχοντα κέρδη.

Η τράπεζα διαχειρίζεται τον κίνδυνο επιτοκίων χρησιμοποιώντας διάφορες εκθέσεις σχετικά με τις ημερήσιες και τις μηνιαίες μεταβολές των χρηματοοικονομικών δεικτών που λαμβάνει τακτικά. Ο υψηλός κίνδυνος επιτοκίου μπορεί να αποτελεί ένδειξη δυσμενών μεταβολών στους ακόλουθους δείκτες:

- ❖ Η αναλογία των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων προς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων,
- ❖ ο λόγος των εκκρεμών καταθέσεων σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία,
- ❖ ο λόγος των ακινήτων κατοικίας (που δεν έχουν αποσταλεί από την ειδική χρηματοδότηση),
- ❖ ή εξασφαλίσεις με βάση τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια) στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων,
- ❖ ο δείκτης απόσβεσης (περιουσιακά στοιχεία) και
- ❖ το κεφάλαιο κατηγορίας 1 (τράπεζες).

Οι ακόλουθες αναφορές χρησιμοποιούνται σε μια επιτυχημένη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίου: μια επισκόπηση της έκθεσης περί συγκεντρωτικών κινδύνων, των κερδών από πλευράς κινδύνου, των εκθέσεων ελέγχου, των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και της ανάλυσης του καθαρού περιθωρίου επιτοκίου των τραπεζών. Οι προαναφερόμενες αναφορές χρησιμεύουν για την ελαχιστοποίηση των λειτουργικών κινδύνων, δηλαδή τη διατήρηση του κινδύνου επιτοκίου σε αποδεκτό επίπεδο για μια τράπεζα, μόνον εάν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα και ενέργειες από όλα τα μέρη που εμπλέκονται στην διαδικασία διαχείρισης κινδύνου συμφερόντων στην τράπεζα.

4.10. Συμπεράσματα

Ο κίνδυνος είναι έκδηλος σε όλες τις δραστηριότητες. Ειδικότερα, οι κίνδυνοι πλέον είναι ένας παράγοντας ο οποίος αποτελεί απειλή για τις τράπεζες μιας και οι κίνδυνοι μπορεί να θέσουν σε δυσλειτουργία τις τραπεζικές δραστηριότητες. Επίσης, οι κίνδυνοι πολλές φορές δεν είναι προβλέψιμοι και επομένως είναι δύσκολο να τους αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις.

Κεφάλαιο 5^ο: Ο Κίνδυνος της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Μέσω των Τραπεζικών Ιδρυμάτων

5.1. Εισαγωγή

Το ξέπλυμα χρήματος είναι μια από τις πιο σοβαρές απάτες που αντιμετώπισαν οι τράπεζες σε παγκόσμιο επίπεδο εδώ και πολλές δεκαετίες. Προς αυτή την κατεύθυνση γίνεται ανάλυση στο παρόν κεφάλαιο, ώστε να αναλυθούν οι συνιστώσες που έχουν καταστήσει το εν λόγω φαινόμενο ως μια από τις βασικές απειλές των τραπεζών.

5.2. Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος

5.2.1. Η Άμεση Διοχέτευση των Εσόδων

Ανάμεσα στις ανωτέρω τεχνικές, είναι ορισμένες στις οποίες κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε με περισσότερα λόγια, λόγω του κοινού γνωρίσματος που κατέχουν και αφορά την αμεσότητα προώθησης των παράνομων αυτών εσόδων αλλά και για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που κατέχει κάθε μία από αυτές και για ξεχωριστούς λόγους σε κάθε περίπτωση.

Η μέθοδος «Thesmurfingmethod» αποτελεί ίσως την πλέον διαδεδομένη μέθοδο νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η διαδικασία της είναι σχετικά απλή. Βασίζεται στη διάσπαση του βρώμικου χρήματος μέσω πληθώρας συναλλαγών, η κάθε μία εκ των οποίων δεν υπερβαίνει το όριο αναφοράς (π.χ. τα 10.000\$ που ορίζουν οι Η.Π.Α.). Η μέθοδος αυτή απαιτεί την ύπαρξη μεσολαβητών υπεράνω υποψίας, οι οποίοι αναλαμβάνουν να κάνουν τυχόν καταθέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή να εκδώσουν τραπεζογραμμάτια τα οποία μετέπειτα μεταβιβάζουν σε δεύτερους και τρίτους μεσάζοντες οι οποίοι με τη σειρά τους τα επανατοποθετούν σε άλλες τράπεζες (συνήθως του εξωτερικού) ή τα πιστώνουν κατευθείαν στους λογαριασμούς των δικαιούχων. Το πλήθος των μεσολαβητών αυτών θα μπορούσε να είναι πολύ μεγάλο, στοιχεία στις Η.Π.Α. αποκάλυψαν την

ύπαρξη άνω των 500 μεσολαβητών σε υπόθεση ενός και μόνο κυκλώματος που εκδικάστηκε στα αμερικανικά δικαστήρια.

Ένας άλλος τρόπος, ο οποίος είναι ίσως και ο παλαιότερος και απλούστερος, είναι η φυσική μεταφορά χρήματος η οποία γίνεται με απλή τοποθέτηση των χρημάτων σε διάφορες συσκευασίες, βαλίτσες, εμπορεύματα τα οποία αποστέλλονται με απλό ταχυδρομείο στον προορισμό τους. Συνήθως αυτός ο προορισμός είναι κάποια χωραφορολογικός παράδεισος, όπου τα μέτρα της νομοθεσίας για το τραπεζικό απόρρητο είναι εξαιρετικά αυστηρά σε αντίθεση με τη συναλλαγματική πολιτική η οποία είναι πολύ χαλαρή (π.χ. CaymanIslands, Λουξεμβούργο κλπ).

Κοινό σημείο των ανωτέρω τεχνικών είναι ότι δεν είναι απαραίτητη η δόλια συνδρομή-συνεργία τραπεζικού υπαλλήλου ή και τραπεζικού ιδρύματος. Υπάρχει όμως και αυτή η περίπτωση καθώς αποτελεί συχνό φαινόμενο να υπάρχει δωροδοκία , εκβιασμός και ακόμα και εκμετάλλευση μίας δύσκολης οικονομικής κατάστασης ενός τραπεζικού ιδρύματος, προκειμένου να γίνουν ελαστικότερες ή ακόμα και να παραβλεφθούν εντελώς οι διαδικασίες δήλωσης και αναγνώρισης του πραγματικού δικαιούχου. Η τεχνική αυτή εφαρμόζεται συνήθως σε συναλλαγές που αφορούν μεγάλα ποσά. Η πλειοψηφία των γνωστών περιπτώσεων διαφθοράς τραπεζικών υπαλλήλων προέρχεται από τις Η.Π.Α., λιγότερες από την Ελβετία και την Γερμανία, όμως σίγουρα υπάρχουν παγκοσμίως ανάλογα κρούσματα τα οποία είτε είναι λιγότερα δημοφιλή και σημαντικά, είτε δεν έχουν δει το φως της δημοσιότητας(Kumaretal., 2005).

5.2.2. Η Έμμεση Διοχέτευση των Εσόδων

Από τις τεχνικές που προαναφέραμε, είναι μία ομάδα εξ αυτών που σε αντίθεση με την τεχνική του μυρμηγκιού και τις υπόλοιπες τεχνικές άμεσης προώθησης του χρήματος με τη φυσική του μορφή, έχουν ως μεθοδολογία την τροποποίηση του χρήματος σε άλλες μορφές για τη διοχέτευσή του στα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά κανάλια.

Υπάρχουν χαρακτηριστικά παραδείγματα ευφάνταστων τεχνικών που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν και κυρίως σε χώρες της Αμερικανικής Ηπείρου. Στο Πουέρτο Ρίκο μία Κουβανική εγκληματική οργάνωση χρησιμοποιούσε την

λαχειοφόρο αγορά για το ξέπλυμα των παράνομων εσόδων της. Είχε αποκτήσει τον έλεγχο των κληρώσεων και γνωρίζοντας προφανώς τα στοιχεία των νικητών τους πρότεινε την άμεση καταβολή ολόκληρου του ποσού των κερδών τους αφορολόγητα και σε μετρητά, ενώ η νόμιμη διαδικασία προϋπέθετε τη φορολόγηση των ποσών αυτών με συντελεστή 20% και η καταβολή σε βάθος χρόνου, αναλόγως του μεγέθους του ποσού. Όπως είναι λογικό, οι τυχεροί δέχονταν την απρόσμενη αυτή προσφορά και κατόπιν τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης εξαργύρωναν με τις νόμιμες διαδικασίες τα τυχερά λαχεία, δεχόμενοι την πληρωμή του φόρου, πετυχαίνοντας όμως τον «καθαρισμό» σημαντικών ποσών παράνομου χρήματος.

Στην Ελβετία αποκαλύφθηκε πριν μερικά χρόνια ένα κύκλωμα ιδιωτικών τραπεζών οι οποίες λειτουργούσαν με τη μορφή ενός παρατραπεζικού κυκλώματος. Οι λεγόμενες παρατράπεζες είναι ουσιαστικά εξειδικευμένα συστήματα στη μετατροπή συναλλάγματος, στην εξαγορά πολύτιμων μετάλλων και στην εξαγωγή κεφαλαίων και εγγυούνται πάνω από όλα την απόλυτη ανωνυμία, βασιζόμενα βέβαια και στην απόλυτη αμοιβαία εμπιστοσύνη με τους «πελάτες» τους. Σημαντικό κεφάλαιο και θεμέλιο αυτής της εμπιστοσύνης των «πελατών» αποτελεί ο «επιχειρηματίας» ή γενικότερα η οντότητα, φυσική ή νομική, που αντιπροσωπεύει ή βρίσκεται πίσω από την παρατράπεζα. Η οντότητα αυτή απαιτείται να είναι εγνωσμένης κοινωνικής, οικονομικής ή και πολιτικής θέσης ισχύος, διακεκριμένη στον περιβάλλοντα χώρο της, ούτως ώστε να προσδίδει όλα όσα χρειάζεται ένας δυνητικός «πελάτης» προκειμένου να την εμπιστευτεί.

Όλα τα ανωτέρω αποτελούν δράσεις που αφορούν συστήματα και οικονομικά κυκλώματα που από τη γένεσή τους χαρακτηρίζονται παράνομα.

Όσον αφορά τα νόμιμα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κατά κύριο λόγο τις Τράπεζες, είναι δεδομένο ότι δεν νοείται η Τράπεζα να δεχθεί καταθέσεις χρημάτων χωρίς να γνωρίζει τα στοιχεία του καταθέτη, όποιος κι αν είναι αυτός (φυσικό – νομικό πρόσωπο).

Ο μόνος τρόπος που θα μπορούσαν τα παράνομα κυκλώματα να επηρεάσουν τις διαδικασίες μίας τράπεζας και να προβούν σε συναλλαγές διατηρώντας την ανωνυμία τους θα ήταν με τη δωροδοκία κάποιου υπαλλήλου ή με την εκμετάλλευση των αναγκών μίας τράπεζας να αυξήσει τα ρευστά διαθέσιμά της, ειδικά σε περιόδους

κρίσεων και μεγάλων δημοσίων ελλειμμάτων. Οι καταθέσεις αυτές γίνονται πολύ συχνά μέσω αχυράνθρωπων οι οποίοι ουσιαστικά συλλέγουν το παράνομο χρήμα και το τοποθετούν σε προσωπικούς λογαριασμούς που διαθέτουν σε διάφορα τραπεζικά ιδρύματα. Κατόπιν μετατρέποντας το χρήμα αυτό σε τραπεζικές επιταγές ή χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, μεταφέρουν το χρήμα στις «τσέπες» των δικαιούχων.

Η έμμεση διοχέτευση εσόδων επιτυγχάνεται, επίσης, μέσω των υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων, αλλιώς αποκαλούμενων και ως φορολογικών παραδείσων. Το βασικό χαρακτηριστικό τους είναι ότι λειτουργούν κάτω από ιδιαίτερος χαλαρά ελεγκτικά καθεστώτα και προσφέρουν ταυτόχρονα σημαντικές διοικητικές διευκολύνσεις και πολύ χαμηλή, αν όχι μηδενική, φορολογία. Κράτη που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι είναι το Λουξεμβούργο, το Μονακό, η Μάλτα, το Λιχτενστάιν, η Ανδόρα, ο Παναμάς, τα Cayman Islands, τα Cook Islands κλπ.

Τέλος, το διαδίκτυο ως εργαλείο για την διεξαγωγή τραπεζικών συναλλαγών αποτελεί την πεμπτουςία στις ενέργειες των παράνομων κυκλωμάτων που επιχειρούν να «σβήσουν» τα ίχνη των συναλλαγών τους. Η δυνατότητα που τους προσφέρεται να πραγματοποιούν μέσα σε ελάχιστο χρόνο άπειρες μεταφορές χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό, ελαχιστοποιεί τις πιθανότητες ανίχνευσής τους και τους προσφέρει ταυτόχρονα τη δυνατότητα συναλλαγών μεταξύ τραπεζών διαφορετικών χωρών, άρα και τη δυνατότητα μετακίνησης χρημάτων από off-shore χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε αντίστοιχα της ενδοχώρας τους.

5.2.3. Οι Ενδιάμεσοι Λογαριασμοί Πληρωμών

Οι «ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών» (P.T.A's) χρησιμοποιήθηκαν επί μακρόν στις Η.Π.Α. από τις εθνικές πιστωτικές ενώσεις, τις χρηματοπιστηριακές και επενδυτικές εταιρίες, στη προσπάθεια τους να προσφέρουν μία όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η διάδοση αυτού του είδους λογαριασμών, οφείλεται στις συνεχώς αυξανόμενες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αλλοδαπά τραπεζικά ιδρύματα στη προσπάθεια λήψης άδειας λειτουργίας στις Η.Π.Α., ιδιαίτερα μετά την εμπειρία της υπόθεσης της τράπεζας B.C.C.I., από την οποία διαπιστώθηκε το ελλιπές εποπτικό πλαίσιο της «χώρας προέλευσης».

Οι ενδιάμεσοι λογαριασμοί πληρωμών είναι μεγάλοι ανταποκριτικοί τραπεζικοί λογαριασμοί που ανοίγονται στις τράπεζες των Η.Π.Α. από αλλοδαπές τράπεζες (masteraccountholders), μέσω των οποίων οι πελάτες της αλλοδαπής τράπεζας διεκπεραιώνουν έναντι ορισμένης αμοιβής, τραπεζικές συναλλαγές στις Η.Π.Α. Αυτοί οι -πολλές φορές εκατοντάδες- υποδικαιούχοι των λογαριασμών (sub-accountholders) έχουν το δικαίωμα να εκδίδουν επιταγές, να κάνουν καταθέσεις και αναλήψεις και να μεταφέρουν χρήματα - ηλεκτρονικά-, σαν να είναι οι ίδιοι άμεσοι πελάτες της αμερικανικής τράπεζας, χωρίς αυτή να έχει την υποχρέωση ή τη δυνατότητα, είτε της πιστοποίησης οιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με το πρόσωπο των τελικών πελατών, είτε της εφαρμογής της διαδικασίας «γνώρισε τον πελάτη σου» (knowyourcustomer). Πολλές φορές έχουν προκύψει περιπτώσεις αλλοδαπών τραπεζών οι οποίες άνοιξαν λογαριασμούς «*P.T.*» για λογαριασμό άλλης αλλοδαπής τράπεζας (secondtierforeignbank), με αποτέλεσμα ν' αποκτούν χιλιάδες άτομα δικαίωμα υπογραφής, καθιστώντας πρακτικά αδύνατη την εφαρμογή οποιουδήποτε ελεγκτικού και εποπτικού πλαισίου.

Αφορμή για μία πρώτη προσπάθεια εποπτείας των λογαριασμών αυτών, αποτέλεσε η υπόθεση της "*Popular Bank*", η οποία υποχρεώθηκε από το "*FederalDeposit Insurance Corporation*" (F.D.I.C.) των Η.Π.Α., να συλλέγει αναλυτικές πληροφορίες για την ταυτότητα των υποδικαιούχων των λογαριασμών, να συλλέγει πληροφορίες για το αλλοδαπό τραπεζικό ίδρυμα, να συντάσσει «έκθεση επικινδυνότητας» για κάθε "*P.T.A.*" και να καταθέσει ένα πρόγραμμα δράσης σχετικά με τα σχέδια της για την εποπτεία τους, να διεξάγει περιοδικούς ελέγχους στις πληροφορίες που δίνονται από την αλλοδαπή τράπεζα και να επεξεργαστεί μία πολιτική σχετικά με το κλείσιμο των λογαριασμών αυτών, σε περίπτωση που οι παρεχόμενες πληροφορίες αποδειχθούν ανακριβείς ή ελλιπείς.

5.2.4. Οι Διαδικτυακές Συναλλαγές

Η συνεισφορά της πληροφορικής στην ανάπτυξη νέων συστημάτων διεθνών και εθνικών πληρωμών είναι κοινώς αποδεκτό ότι αποτέλεσε καταλυτικό παράγοντα. Οι χρηματοοικονομικές ροές της γεωοικονομίας γίνονται καθημερινά όλο και περισσότερο μέσω μεταφοράς ηλεκτρονικών δεδομένων. Οι συναλλαγές μικρών ή μεγάλων ποσών, τοπικές ή παγκόσμιες, καθώς και οι νέες νομισματικές μορφές είναι

ουσιαστικά ηλεκτρονικές. Τα ηλεκτρονικά συστήματα συμψηφισμού και διακανονισμού τελειοποιούν τα ηλεκτρονικά νέα μέσα πληρωμών (αυτόματες μεταφορές κεφαλαίων, αυτόματες τραπεζικές θυρίδες, κάρτες πληρωμών). Οι τραπεζικές συναλλαγές μπορούν πλέον διεκπεραιώνονται από παντού, χωρίς τη μεσολάβηση πιστωτικού ιδρύματος, απλοποιώντας την έννοια του νομίσματος και επαναθέτοντας το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ νομίσματος, τραπεζών και πελατών τους.

Η παραδοσιακή αντίληψη του χρήματος (και των χρηματοοικονομικών εργαλείων) δεν ισχύει πλέον. Εξετάζοντας τις διάφορες εκδοχές ορισμού του ηλεκτρονικού χρήματος μπορούμε να πούμε, ότι το ηλεκτρονικό χρήμα, χωρίς να αποτελεί απλά μία αυτοματοποιημένη έκφραση του λογιστικού χρήματος, αποτελεί τελικά ένα «πληροφορικό νόμισμα», δηλαδή το διάνυσμα μίας εξέλιξης προς ένα παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα, βασισμένο σε ένα σύστημα τυποποίησης της πληροφορίας. Παρά το γεγονός, ότι η μείωση των κινδύνων αποτελεί ένα από τα κύρια επιχειρήματα υπέρ της χρήσεως και της επέκτασης της τεχνολογίας, σύντομα θα καταστεί αντιληπτό, ότι πρόκειται απλώς για μία ποιοτική μετακύλιση του προβλήματος. Η ολοκληρωτική εφαρμογή της πληροφορικής και η ίδρυση εξειδικευμένων εταιριών στα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών και ηλεκτρονικής χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης τροποποιεί τον ρόλο των παραδοσιακών τραπεζών, οι οποίες χάνουν το μονοπώλιο διαχείρισης του λογιστικού χρήματος, με συνέπεια η συμμετοχή στα παγκόσμια ηλεκτρονικά δίκτυα να αποτελεί σύντομα την απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Σε κάθε περίπτωση οι εξελίξεις αυτές δεν αποκλείεται να σηματοδοτήσουν τόσο την σταδιακή κατάργηση του διαμεσολαβητικού ρόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και την αμφισβήτηση του εγγυητικού ρόλου του χωρικού κράτους (Ivanonić, 2009).

a. Ο Κυβερνοχώρος

Η εμφάνιση και η διαρκής επέκταση του παγκόσμιων δικτύων και ιδιαίτερα του δικτύου Internet, ως το κυριότερο και πλέον διαδεδομένο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο του κυβερνοχώρου, αποτελεί το χαρακτηριστικότερο δείγμα των νέων τεχνολογιών, οι οποίες αδιαμφισβήτητα έχουν ήδη, και πρόκειται στο μέλλον με μεγαλύτερη ένταση να δημιουργήσουν νέες πολιτιστικές και συναλλακτικές συνήθειες, με όλα τα προσδοκώμενα ευεργετικά αποτελέσματα και τις πιθανές παρενέργειες τους, με την

έννοια της εκμετάλλευσης των απεριόριστων δυνατοτήτων του για την πραγμάτωση εγκληματικών στόχων: το πρόβλημα δεν εντοπίζεται τόσο στη δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός παγκοσμίου εμβέλειας ηλεκτρονικού συστήματος πληρωμών - όπως το Internet - από εγκληματικά συμφέροντα, όσο στην αδυναμία εποπτείας του και εντόπισης των δραστών από τις εθνικές εποπτικές και διωκτικές αρχές. Πρόκειται για εξελίξεις που θετούς τους νομοθέτες ενώπιον της αυξανόμενης σχετικότητας της εδαφικής κυριαρχίας και της κατά τόπο αρμοδιότητας μέσα σε μία ηλεκτρονική παγκόσμια αγορά (Ivanonić, 2009).

Το νέο ηλεκτρονικό ρευστό χρήμα σηματοδοτεί την έναρξη μίας διαδικασίας παγκόσμιας νομισματικής ενοποίησης, δίνοντας τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί τόσο από ιδιώτες, όσο και από εταιρίες για οποιοδήποτε είδους συναλλαγή, με λιγότερο κόστος και περισσότερη διακριτικότητα. Από την άλλη πλευρά πέραν των υπαρκτών κινδύνων μίας ανεξέλεγκτης ροής E-cash, της πιθανότητας εξαφάνισης τεράστιων ποσών σε περίπτωση σοβαρής βλάβης του συστήματος και της διαγραφόμενης ανισορροπίας μεταξύ αυτών που έχουν και αυτών που δεν έχουν πρόσβαση στο δίκτυο, το E-cash αποτελεί μία νέα πρόκληση για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Πρόκειται για ένα νέο πεδίο με ανοικτή και απεριόριστη πρόσβαση σε κάθε χρήστη, του οποίου οι προσπάθειες κανονικοποίησης (regulation) θα έχουν καταλυτική επίδραση στη νομική αντιμετώπιση φαινομένων, τόσον όσον αφορά το πεδίο του εμπορικού όσο και του ποινικού δικαίου.

Παρά την απεριόριστη πρόσβαση στο δίκτυο και την ταχύτατη διασπορά πληροφοριών - χαρακτηριστικό το οποίο από μόνο του θα έδινε τη δυνατότητα άσκησης ελέγχων από τις αρμόδιες αρχές-, οι εξελιγμένες τεχνικές κρυπτογράφησης (encryption techniques) καθιστούν εφικτή τη διατήρηση του απόλυτου προσωπικού απορρήτου, εξουδετερώνοντας κάθε δυνατότητα των αρχών να αποκωδικοποιούν τα αποστέλλόμενα μηνύματα στις περιπτώσεις υπονοιών για τέλεση εγκληματικών πράξεων. Σ' επακόλουθο αυτών των εξελίξεων, έκαναν την εμφάνιση τους στην ορολογία οι όροι «ηλεκτρονικά μετρητά» (E-cash), «τραπεζική του κυβερνοχώρου» (cyberspace banking) και «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω του κυβερνοχώρου» (cyberspace money laundering) (Mishkin, 2006).

b. Οι Τράπεζες και οι Τραπεζικές Εργασίες στον Κυβερνοχώρο

Οι τραπεζικές υπηρεσίες του κυβερνοχώρου (cyberbanking) αφορούν κυρίως πληρωμές για αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω της συνεχώς αυξανόμενης αγοράς του Internet, ενώ οι τράπεζες του κυβερνοχώρου έχοντας ένα ευρύτατο πεδίο δραστηριοποίησης, ασχολούνται όλο και πιο έντονα με τον ρόλο του διαμεσολαβητή σε συναλλαγές που αφορούν αγοραπωλησίες αγαθών, λογισμικού, οικονομικών υπηρεσιών και πληροφοριών, με αποκορύφωμα την έναρξη αποδοχής καταθέσεων (deposittaking), δραστηριότητα την οποία διαφημίζουν ήδη μέσω του δικτύου. Πρόκειται για μία εξέλιξη που μπορεί να αποτελέσει την απαρχή μίας διεθνούς διαστάσεων ανώνυμης ροής ρευστού χρήματος, η οποία θα επιτρέπει την διασυνοριακή μετακίνηση δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, γεγονός που χωρίς αμφιβολία είναι σε θέση να προκαλέσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις, τόσο στον τομέα των εθνικών νομισματικών και συναλλαγματικών πολιτικών, όσο και στα εθνικά ισοζύγια λογαριασμών, αποσταθεροποιώντας ακόμη και την υπόσταση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (Mishkin, 2006).

c. Λοιπός Χρηματοπιστωτικός Τομέας

Στις συναλλαγές στο Χρηματιστήριο, για να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές ή παράνομες δραστηριότητες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν φυσικά πρόσωπα, Offshore εταιρίες, νομικά πρόσωπα.

Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που προσελκύουν αυτούς που επιθυμούν να διοχετεύσουν παράνομους προσόδους, είναι τα εξής :

- ❖ Αγορά μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α.
- ❖ Αγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων
- ❖ Τοποθετήσεις σε repos
- ❖ Αγορά ομολόγων
- ❖ Συμμετοχή σε δημόσιες εγγραφές εταιρειών που πρόκειται να εισαγάγουν τις μετοχές τους στο Χ.Α.Α.
- ❖ Αγορά χρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων.

Οι διαδικασίες για τις παραπάνω συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω χρηματιστηριακών εταιρειών, εταιρειών επενδυτικών υπηρεσιών (Ε.Π.Ε.Υ.), καθώς και από εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών (Ε.Λ. .Ε.). Έχει παρατηρηθεί ότι η έρευνα για ξέπλυμα χρήματος, δυσχεραίνεται όταν ο επενδυτής και πελάτης της χρηματιστηριακής εταιρείας είναι υπεράκτια εταιρεία ή φυσικό πρόσωπο - κάτοικος εξωτερικού και για λογαριασμό του ενεργεί θεσμικός επενδυτής. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματιστηριακή εταιρεία δεν έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει το «προφίλ» του τελικού επενδυτή.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα συμπεριφοράς ύποπτης για «ξέπλυμα χρήματος» είναι το «βραχύβιο» της συναλλαγής, δηλαδή δεν πραγματοποιούνται συναλλαγές σημαντικών ποσών για επένδυση, αλλά απλώς για τη νομιμοποίηση, η οποία συντελείται με την πώληση των μετοχών, ακόμη και αν με την πώληση αυτή προκύπτουν ζημιές, καθόσον αυτό που ενδιαφέρει αυτούς που «ξεπλένουν βρώμικα χρήματα» δεν είναι τα χρηματιστηριακά οφέλη αλλά ο «εξαγνισμός» και η επανένταξη τους στους υγιείς οικονομικούς κύκλους.

Σύμφωνα με την έκθεση της FATF, όπου αναλύονται οι νέες μέθοδοι με τις οποίες νομιμοποιεί βρώμικο χρήμα το οργανωμένο έγκλημα, αλλά και με τις οποίες βρίσκουν πόρους οι τρομοκρατικές οργανώσεις, το χρηματιστήριο και τα διάφορα προϊόντα του αποτελούν σημείο αναφοράς που εξετάζονται ενδελεχώς τα τελευταία χρόνια (Mishkin, 2006).

❖ Ανώνυμα ομόλογα

«Σε κάποιες χώρες η μεταβίβαση της κυριότητας ανώνυμων ομολόγων μπορεί να επιτευχθεί εύκολα με ηλεκτρονικά μέσα, αποτρέποντας τον εντοπισμό της αλλαγής ιδιοκτησίας. Απαξ και εκδοθεί ένα ανώνυμο ομόλογο, οι επίδοξοι «καθαριστές» μπορούν να το κρατήσουν ή να το μεταβιβάσουν χωρίς κατ' ανάγκη να χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν μέσα που θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν τις Αρχές» σημειώνεται στην έρευνα. *«Οι αποδέκτες του μπορούν να το καταθέσουν σε λογαριασμό, ούτως ώστε είτε να αγοράσουν άλλα επενδυτικά αγαθά είτε να το ρευστοποιήσουν και να αποσυρθούν ή ακόμη να αποσταλούν οι εισπράξεις με έμβασμα σε άλλη χώρα»* αναφέρεται. Τα ίδια περίπου ισχύουν και για τις συναλλαγματικές.

❖ Συνταξιοδοτικά προγράμματα

«Είθισται να επιτρέπεται στον επενδυτή να διοχετεύει τους πόρους του σε σειρά επενδυτικών λύσεων, όπως τα αμοιβαία κεφάλαια» σημειώνεται. Τέτοια συμβόλαια έχουν συνήθως «χαλαρή» περίοδο 10 ή και περισσότερων ημερών, κατά τις οποίες ο επενδυτής μπορεί να «σπάσει» το συμβόλαιο δίχως να πληρώσει ρήτρες και να του επιστραφεί το αρχικό κεφάλαιο. Αυτή η «ελεύθερη περίοδος» συνεπάγεται ότι η επιταγή που θα λάβει από την ασφαλιστική εταιρεία ενδέχεται να μην προκαλέσει υποψίες όταν κατατεθεί στην τράπεζα. Και αν η τελευταία βρίσκεται σε άλλη χώρα, όπου υπάρχουν διαφορετικές εποπτικές αρχές για τις ασφάλειες και τις κινητές αξίες, υπάρχει «δυνάμει κενό»(Cvetinović, 2008).

❖ Pennystocks

Οι pennystocks είναι μετοχές των οποίων η διαπραγμάτευση γίνεται σε πολύ χαμηλές τιμές. *«Κάποιες από αυτές στην πραγματικότητα ανήκουν σε εταιρείες-βιτρίνες, που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για μία αντίστροφη συγχώνευση»* σημειώνεται.

Οι κίνδυνοι που αναφέρονται είναι δύο. *«Τέτοιοι τύποι κινητών αξιών συχνά χρησιμοποιούνται για την παραγωγή παράνομων κερδών μέσω της χειραγώγησης της αγοράς, εμπορίου χρεογράφων μέσω εσωτερικής πληροφόρησης και απάτης. Έκνομοι παράγοντες μπορούν είτε να χρησιμοποιήσουν τις υπάρχουσες μετοχές είτε να δημιουργήσουν μία εταιρεία-βιτρίνα με στόχο να πετύχουν να εμπλακούν σε αυτές τις παράνομες δραστηριότητες»* αναφέρεται.

Οι pennystocks μπορούν να αγοραστούν με την επένδυση παράνομων κερδών σε μία εταιρεία που ετοιμάζεται να εισέλθει στο χρηματιστήριο. Όταν αυτό γίνει, οι «καθαριστές» μπορούν να πουλήσουν το μερίδιό τους και να εμφανίσουν τα κεφάλαιά τους ως προερχόμενα από μία νόμιμη συναλλαγή. Επιπλέον, εγκληματικές οργανώσεις μπορούν αρχικά να επενδύσουν σε μία εταιρεία την οποία δύνανται να χρησιμοποιήσουν ως βιτρίνα προκειμένου να αναμείξουν παράνομα και νόμιμα κέρδη» αναφέρεται χαρακτηριστικά.

❖ Options

Τα options (συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης) αποτελούν μια συμφωνία όπου ο πωλητής πουλάει δικαιώματα αγοράς σε συγκεκριμένη τιμή ανά μετοχή και σε ορισμένο χρονικό πλαίσιο. «Αν ο ένας αντισυμβαλλόμενος συμφωνήσει να εισέλθει στη συμφωνία με όρους χειρότερους από αυτούς που επικρατούν στην κανονική αγορά για να εγγυηθεί ότι ο έτερος αντισυμβαλλόμενος θα παραλάβει μια καθαρή πληρωμή» σημειώνει η έρευνα «τότε υπάρχει τρωτότητα». Και αυτό διότι οι «εμπλεκόμενοι» μπορούν να προχωρήσουν σε ένα deal-παρωδία, το οποίο θα νομιμοποιήσει το βρώμικο χρήμα αμέσως.

5.3. *Επιχειρηματικές Μονάδες*

❖ Εταιρίες «Βιτρίνα»

Η υποχρέωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να προβαίνουν σε ελέγχους αναγνώρισης της ταυτότητας των εμπλεκόμενων σε χρηματικές συναλλαγές, έχει ωθήσει το οργανωμένο έγκλημα σε τακτικές χρησιμοποίησης αχυρανθρώπων ή εταιριών-βιτρίνα, μέσω των οποίων επιδιώκεται τόσο η μετατροπή, όσο και η απόκρυψη του ρευστού χρήματος που προέρχεται από τις λιανικές πωλήσεις ναρκωτικών, όπλων κ.ο.κ. Εάν πάλι έχει προηγηθεί η μετατροπή του χρήματος, τότε αρκεί συνήθως η χρησιμοποίηση offshore εταιριών που ίσως και να μην υφίστανται στην πραγματικότητα. Σε διαφορετική περίπτωση διοχετεύονται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω των εταιριών βιτρίνα, από όπου επαναδιοχετεύονται στην αγορά.

Οι αναφερόμενες εταιρίες- βιτρίνα ορίζονται ως οι νομικές οντότητες που είναι νόμιμα καταχωρημένες και συμμετέχουν , ή έστω προσποιούνται ότι συμμετέχουν, στο νόμιμο εμπόριο. Ιδανικές μορφές τέτοιων εταιριών είναι εκείνες οι οποίες λόγω της φύσης του εμπορικού τους αντικειμένου και των δραστηριοτήτων τους εμφανίζουν μεγάλο βαθμό ρευστότητας και σταθερά έξοδα. Τέτοιου είδους επιχειρήσεις είναι τα εστιατόρια, τα κέντρα διασκέδασης, τα μεσιτικά γραφεία, τα χρυσοχοεία, τα πρακτορεία ταξιδιών κλπ.(Cvetinović, 2008)

❖ Υπεράκτιες εταιρίες

Οι έννοιες «υπεράκτιες δραστηριότητες» και «υπεράκτια εταιρεία» δεν έχουν την ακριβή σημασία της αποφυγής φορολογίας ή γενικά των επιχειρήσεων, όπως και ο υπεράκτιος κόσμος συχνά δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά την τοποθεσία που δραστηριοποιείται ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Στην ουσία υφίστανται οι παρακάτω τύποι υπεράκτιων εταιριών με τους οποίους μπορεί να δομήσει κάποιος μια διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα ή για φορολογικό σχεδιασμό.

2. Υπεράκτιες εταιρίες με μηδενικό ή πολύ χαμηλό φορολογικό συντελεστή οι οποίες υφίστανται σε δικαιοδοσίες που περιγράφονται ως «φορολογικοί παράδεισοι». Τέτοιες δικαιοδοσίες είναι τα British Virgin Islands το Belize ή οι Seychelles.
3. Εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε δικαιοδοσίες που προσφέρουν και τους δύο τύπους των εταιριών, δηλαδή και υπεράκτιες και χερσαίες οι οποίες μπορούν να καρπούνται και οφέλη από το ευνοϊκό καθεστώς φορολογίας των ημεδαπών εταιριών αλλά και από ειδικά καθεστώτα για τις υπεράκτιες εταιρίες.

Για παράδειγμα μια εταιρία μπορεί να δραστηριοποιείται ως υπεράκτια στον Mauritius και να μην καταβάλει φόρο λόγω «φορολογικού παραδείσου» και ταυτόχρονα να είναι μόνιμος κάτοικος των British Virgin Islands όπου και πάλι δεν θα φορολογείται λόγω ύπαρξης σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας. Το HongKong αν και δεν είναι ένας κλασικός «φορολογικός παράδεισος», εντούτοις έχει ένα ελκυστικό φορολογικό καθεστώς όπου επιχειρήσεις που ιδρύονται, οργανώνονται και διευθύνονται από το HongKong και χρησιμοποιούνται για τη πραγματοποίηση υπεράκτιων δραστηριοτήτων και διεθνών επιχειρήσεων, δεν καταβάλουν φόρο για κέρδη τα οποία προέρχονται από δραστηριότητες εκτός του HongKong. Αυτός ο τύπος της φορολογικής διευθέτησης είναι γνωστός ως «εδαφική φορολογία» (territorial taxation).

- ❖ Οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης και οι συνεργασίες περιορισμένης ευθύνης. Οι τύποι αυτοί των εταιριών χρησιμοποιούνται για υπεράκτιες επιχειρήσεις, διεθνείς επιχειρήσεις και φορολογικό σχεδιασμό επειδή έχουν το πλεονέκτημα της περιορισμένης ευθύνης αλλά και τα χαρακτηριστικά της συνεργασίας για φορολογικούς σκοπούς. Αυτό σημαίνει ότι τα κέρδη διανέμονται στα μέλη και φορολογούνται σε αυτά.

Σε κάποιες περιπτώσεις όπου όλα τα μέλη των προαναφερόμενων εταιρικών μορφών δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι στις χώρες όπου έχουν έδρα αυτές και καμιά επιχειρηματική δραστηριότητα δεν πραγματοποιείται εντός της χώρας, τότε ούτε οι επιχειρήσεις ούτε οι εταίροι θα είναι υποκείμενα φόρου στη χώρα εγκατάστασης. Τέτοιες μορφές επιχειρήσεων είναι οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης (Limited Liability Companies – LLC) των Ηνωμένων Πολιτειών και του Isle of man και οι εταιρίες περιορισμένης συνεργασίας (Limited Liability Partnerships – LLP) του Ηνωμένου Βασιλείου.

- ❖ Εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε πολλές χερσαίες δικαιοδοσίες, οι οποίες προσφέρουν ειδικά φορολογικά καθεστάτα για συγκεκριμένους εθνικούς λόγους.

Ο κόσμος των υπεράκτιων επιχειρήσεων είναι πολύ περίπλοκος και δεν κινείται στην περιοχή του άσπρου – μαύρου, αλλά σε ενδιάμεσες περιοχές. Οι υπεράκτιες επιχειρήσεις δεν δραστηριοποιούνται μόνο σε «φορολογικούς παραδείσους», αλλά και σε χερσαίες δικαιοδοσίες με υψηλή φορολογία που προσφέρουν για εθνικούς λόγους σε εταιρείες και άτομα, ανταγωνιστικά φορολογικά προνόμια και άλλες ευκαιρίες. Αυτοί οι προνομιακοί φορολογικοί κανονισμοί χρησιμοποιούνται σε μια μεγάλη ποικιλία για φορολογικό σχεδιασμό των επιχειρήσεων, έτσι όπως:

- ❖ Συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας σχετιζόμενες με μερίσματα, τόκους και πληρωμές δικαιωμάτων
- ❖ Εγκαθίδρυση εταιριών holding και εταιριών χρηματοδότησης Εξειδικευμένες εργασίες όπως leasing
- ❖ Διαχείριση προσωπικής και οικογενειακής περιουσίας και φορολογικός σχεδιασμός

Στην πραγματικότητα, σχεδόν όλες οι χώρες προσφέρουν φορολογικές διευκολύνσεις και προνόμια, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, έτσι ώστε να ενθαρρύνουν τις εισαγόμενες επενδύσεις.

Οι σύμβουλοι διεθνούς φορολογίας αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες που υπάρχουν στην βελτίωση της φορολογικής αποτελεσματικότητας με τη χρήση ειδικών χαμηλών

φορολογικών συντελεστών από χώρες υψηλής φορολογίας οι οποίες προσπαθούν να ενθαρρύνουν τις διεθνείς επενδύσεις.

Σε κάθε περίπτωση, επιτυχείς εφαρμογές τέτοιων δομών, εξαρτώνται από μία ευρεία ποικιλία ζητημάτων που έχουν σχέση με αποφυγή διπλής φορολογίας, έλεγχο και διοίκηση ξένων επιχειρήσεων, τριγωνική τιμολόγηση (transferpricing), χαμηλή κεφαλαιοποίηση, φορολόγηση κερδών και άλλους φορολογικούς κανονισμούς.

Έτσι σήμερα ο «υπεράκτιος κόσμος» συμπεριλαμβάνει ειδικές εφαρμογές συγκεκριμένων φορολογικών προνομίων που παρέχονται από χερσαίες χώρες υψηλής φορολογίας όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Πορτογαλία, η Σιγκαπούρη, η Ελλάδα, το Βέλγιο, η Αυστρία, η Ισπανία, η Ελβετία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.

5.7. Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια τα σκάνδαλα που αφορούσαν σε ξέπλυμα μαύρου χρήματος ήταν πολλά και προκάλεσαν πολλές αντιδράσεις. Ο πιο εύκολος τρόπος για την διάπραξη αυτής της απάτης ήταν μέσω τραπεζών, με ποικίλου τρόπους, οι οποίοι αναλύθηκαν παραπάνω. Επιπλέον, η διάδοση της τεχνολογίας των πληροφοριών έπαιξε σημαντικό ρόλο καθώς το διαδίκτυο είναι το πιο πρόσφορο μέσο και το πιο άμεσο και οικονομικό για να διαπραχθεί αυτό το έγκλημα.

Κεφάλαιο 6^ο: Μελέτη Περίπτωσης

6.1. Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο είναι η μελέτη περίπτωσης των ελληνικών τραπεζών, αναφορικά με τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιούν ώστε να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους.

6.2. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου AlphaBank

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, στο οποίο δίνει ιδιαίτερη έμφαση η Τράπεζα, περιλαμβάνει μηχανισμούς και διαδικασίες ελέγχου που σχετίζονται με όλες τις δραστηριότητες της Τράπεζας, με στόχο την αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίζει:

- ❖ την συνεπή εφαρμογή της επιχειρηματικής στρατηγικής με αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων,
- ❖ τον προσδιορισμό και τη διαχείριση όλων των κινδύνων που αναλαμβάνονται,
- ❖ την πληρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων και των πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης της Τράπεζας και τη δημιουργία αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων,
- ❖ τη συμμόρφωση με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, τους εσωτερικούς κανονισμούς, τους κανόνες δεοντολογίας,

- ❖ την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα της Τράπεζας, των Μετόχων και των συναλλασσόμενων με αυτήν,
- ❖ την αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων πληροφορικής για την υποστήριξη της επιχειρηματικής στρατηγικής και την ασφαλή κυκλοφορία, επεξεργασία και αποθήκευση κρίσιμων επιχειρηματικών πληροφοριών.

Η Τράπεζα έχει συστήσει Επιτροπή Ελέγχου, η οποία είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των διαδικασιών χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, την αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και για την εποπτεία και την παρακολούθηση του τακτικού ελέγχου και των θεμάτων σχετικά με την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνεργάζεται με την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων όσον αφορά την εποπτεία ορισμένων βασικών τομέων διαχείρισης κινδύνου και κεφαλαίου και τις επιπτώσεις τους στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Τα ειδικά καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου καθορίζονται στον *Χάρτη* της, ο οποίος τροποποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2018 και δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της Τράπεζας¹. Με αυτόν τον τρόπο αξιολογείται η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας:

- ❖ Σε συνεχή βάση από τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας μέσω ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν καθώς και από το Τμήμα Συμμόρφωσης σε σχέση με την τήρηση του κανονιστικού πλαισίου.
- ❖ Το σχέδιο ελέγχου της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου βασίζεται στην ιεράρχηση των ελεγχόμενων περιοχών, προσδιορίζοντας και αξιολογώντας τους κινδύνους και τους ειδικούς παράγοντες που συνδέονται με αυτά. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη τυχόν οδηγίες ή αποφάσεις της Διοίκησης της Τράπεζας, μαζί με τις απαιτήσεις κανονιστικού πλαισίου και τις έκτακτες εξελίξεις στο γενικό οικονομικό περιβάλλον.
- ❖ Η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου εγκρίνει το πρόγραμμα ελέγχου και επικαιροποιείται τουλάχιστον κάθε τρίμηνο σχετικά με την

¹<https://www.alpha.gr/en/group/corporate-governance/committees>

εφαρμογή του, τα βασικά συμπεράσματα των ελέγχων και την εφαρμογή των συστάσεων ελέγχου, καθώς και σχετικά με τη συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο.

- ❖ Σε ετήσια βάση, από την Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου, τα πορίσματα και τις παρατηρήσεις τόσο από τους εξωτερικούς ελεγκτές όσο και από τις ρυθμιστικές αρχές. Κάθε τρία χρόνια από εξωτερικούς ελεγκτές, εκτός από τους κανονικούς. Πρόκειται για έμπειρα άτομα στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου (εξωτερικοί ελεγκτές ή ειδικοί σύμβουλοι), οι οποίοι είναι ανεξάρτητοι από την υπόλοιπη εταιρεία.

Η Επιτροπή Ελέγχου καθορίζει τα κριτήρια και τις διαδικασίες επιλογής των εξωτερικών ελεγκτών, υποβάλλοντας σχετική σύσταση στο Διοικητικό Συμβούλιο, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο δυνατές επιλογές για την ελεγκτική δέσμευση και μια δεόντως δικαιολογημένη προτίμηση για ένα από αυτά, σύμφωνα με το άρθρο 16 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Απριλίου 2014.

Επιπλέον, η Επιτροπή Ελέγχου εγκρίνει το φάσμα και το περιεχόμενο των ελεγκτικών δραστηριοτήτων, μέσω της παρακολούθησης του υποχρεωτικού ελέγχου των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και ιδιαίτερα τις επιδόσεις του, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν ευρήματα και συμπεράσματα της αρμόδιας αρχής, σύμφωνα με την παρ. 6 άρθρο 26 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

Η Τράπεζα έχει θεσπίσει πολιτικές και διαδικασίες για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και την αναγνώριση οικονομικών γεγονότων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, όπως αυτά ορίζονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 19ης Ιουλίου 2002.

Το λογιστικό σύστημα της Τράπεζας και του Ομίλου υποστηρίζεται από εξειδικευμένα πληροφοριακά συστήματα προσαρμοσμένα στις επιχειρηματικές απαιτήσεις της Τράπεζας και τις απαιτήσεις των λογιστικών προτύπων.

Έχουν θεσπιστεί διαδικασίες ελέγχου και λογιστικής συμμόρφωσης προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθότητα και η νομιμότητα των καταχωρήσεων στα λογιστικά βιβλία καθώς και η πληρότητα και η εγκυρότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου, το Διοικητικό Συμβούλιο εφαρμόζει συγκεκριμένες πολιτικές και διαδικασίες προκειμένου να διατυπώσει σύσταση προς τη Γενική Συνέλευση όσον αφορά την εκλογή τακτικού ελεγκτή.

Η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου επιβλέπει και αξιολογεί τις διαδικασίες σύνταξης των ενδιάμεσων και των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας, σύμφωνα με τα ισχύοντα ελεγκτικά πρότυπα, και μελετά τις εκθέσεις των εξωτερικών ελεγκτών όσον αφορά τυχόν αποκλίσεις από τις τρέχουσες λογιστικές πρακτικές, ενημερώνοντας σχετικά το Διοικητικό Συμβούλιο αναφορικά με το αποτέλεσμα του νόμιμου ελέγχου, τη συμβολή του στην ακεραιότητα της οικονομικής πληροφόρησης καθώς και τον ρόλο της Επιτροπής Ελέγχου στην εν λόγω διαδικασία. Τέλος, η Επιτροπή Ελέγχου ελέγχει και παρακολουθεί την ανεξαρτησία των νόμιμων ελεγκτών, σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους, και ειδικότερα όσον αφορά την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών στην Τράπεζα και τον Όμιλο.

6.3. Διαχείριση Κινδύνου Alpha Bank²

Η Τράπεζα δίνει μεγάλη έμφαση στον εντοπισμό, τη μέτρηση και την παρακολούθηση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και για το σκοπό αυτό έχει αναθέσει τα καθήκοντα αυτά στην Μονάδα Επιχειρήσεων Διαχείρισης Κινδύνων.

Η Μονάδα Επιχειρήσεων Διαχείρισης Κινδύνων αναφέρει στον Γενικό Διευθυντή - Υπεύθυνο Κινδύνου του Ομίλου, στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και μέσω του τελευταίου στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Η αποτελεσματική διαχείριση όλων των τύπων κινδύνου βασίζεται στην ακριβή και αποδοτική μέτρηση χρησιμοποιώντας εξειδικευμένες μεθόδους και μοντέλα υπολογισμού και στην υιοθέτηση πολιτικών και ορίων μέσω των οποίων

²https://www.alpha.gr/-/media/alphagr/files/group/cgr_march2018en.pdf

παρακολουθείται η έκθεση της Τράπεζας σε διάφορους κινδύνους. Αυτές οι μεθοδολογίες επιτρέπουν τη συνεπή διαχείριση κινδύνων από όλες τις επιχειρησιακές μονάδες της Τράπεζας καθώς και από τις επιτροπές διαχείρισης που έχουν καθιερωθεί.

Η Επιτροπή Επιχειρησιακού Κινδύνου συνεδριάζει ανά τρίμηνο ή όποτε κρίνεται απαραίτητο ανάλογα με τις περιστάσεις και διασφαλίζει την ύπαρξη κατάλληλων διαδικασιών, μεθοδολογιών και υποδομών για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου του Ομίλου, ενώ εγκρίνει συστάσεις για τον περιορισμό του λειτουργικού κινδύνου.

Η Επιτροπή Πιστωτικού Κινδύνου συνεδριάζει κάθε μήνα, αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής και των διαδικασιών διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας και του Ομίλου και επιλύει τον προγραμματισμό των απαιτούμενων διορθωτικών ενεργειών.

Η Επιτροπή Αναπτυξιακών Υποθέσεων (TAC) συνεδριάζει κάθε μήνα και εξετάζει θέματα που σχετίζονται με τα χαρτοφυλάκια που διαχειρίζονται οι Διευθύνσεις Μη Εκτελεστικών Δανείων υπό την εποπτεία του Αναπληρωτή Διευθύνοντα Συμβούλου, Μη Εκτελεστικά Δάνεια και τη Διαχείριση Διαθεσίμων, προκειμένου να επιτύχει τους επιχειρησιακούς στόχους της Τράπεζας και του Ομίλου, για τους οποίους μπορεί να προτείνει περαιτέρω λήψη αποφάσεων στην Επιτροπή Πιστωτικού Κινδύνου και στη συνέχεια στο Διοικητικό Συμβούλιο για την τελική έγκριση, μέσω της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού (ALCo) συνεδριάζει ανά τρίμηνο, εξετάζει θέματα που σχετίζονται με τη Διαχείριση του Ισοζυγίου και του Ισολογισμού και τους συνολικούς χρηματοοικονομικούς όγκους της Τράπεζας και του Ομίλου και επιλύει τα θέματα αυτά, εγκρίνοντας τις αντίστοιχες ενέργειες και πολιτικές.

Η Τράπεζα συμμορφώθηκε πλήρως με τις διατάξεις του θεσμικού πλαισίου σε σχέση με τα προβληματικά περιουσιακά της στοιχεία. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, μια επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου, παρέχει εποπτεία σε όλους τους τομείς διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας.

Η Επιτροπή Ελέγχου και η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων επανεξετάζουν σε κοινή συνεδρίαση κάθε τρίμηνο τις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και του Ομίλου, οι οποίες καταρτίζονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και προτείνουν στο Διοικητικό Συμβούλιο την έγκριση. Επιπλέον, εξετάζουν τα θέματα λειτουργικού κινδύνου.

6.4. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Τράπεζας Πειραιώς

Ο Όμιλος παρακολουθεί συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (IAuS) και υλοποιεί άμεσα όλες τις ενέργειες που απαιτούνται για τη συνεχή ανταπόκριση και τη μείωση του λειτουργικού κινδύνου. Ταυτόχρονα, με τα κατάλληλα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, η Ομάδα ελέγχει τη συνεπή εφαρμογή του IAuS στις επιμέρους λειτουργίες, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των ενδιαφερόμενων με τις αρχές και τους στόχους του IAuS.

Βασική μέριμνα για την Τράπεζα Πειραιώς είναι ότι συνεχώς, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου, αναπτύσσει και βελτιώνει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο αποτελεί ένα σύνολο λεπτομερών μηχανισμών και διαδικασιών ελέγχου που παρακολουθούν συνεχώς κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή της Τράπεζας, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της, καθώς και τη συνεχή μείωση του λειτουργικού κινδύνου.

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει καθιερώσει ένα ισχυρό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου για τη διαφύλαξη των περιουσιακών της στοιχείων, τη διαφύλαξη και τη διατήρηση σε βάθος, τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων των πελατών της και τη διασφάλιση των συμφερόντων των μετόχων της. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν την τελική ευθύνη για τη διατήρηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικής εφαρμογής του καθώς και τη συνεχή μείωση του κινδύνου. Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου έχει σχεδιαστεί για να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τους κινδύνους για την Τράπεζα και όχι να τους εξαλείφει απαραίτητα. Στο πλαίσιο του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας υποστηρίζεται από ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Πληροφοριών Επικοινωνίας και Διαχείρισης (MIS), επίσης με συμπληρωματικούς μηχανισμούς, διαμορφώνοντας ένα

ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου τόσο της οργανωτικής δομής όσο και των δραστηριοτήτων της Τράπεζας αλλά και των διαδικασιών.

Παρακάτω είναι οι υπεύθυνοι για την εφαρμογή του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου:

- ❖ Ο εσωτερικός ελεγκτής.
- ❖ Η Επιτροπή Ελέγχου.
- ❖ Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου.

6.5. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος³

Η Επιτροπή Ελέγχου ιδρύθηκε το 1999 και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2577/2006, του Νόμου 3693/2008 (άρθρο 37), του Νόμου 4449/2017 (άρθρο 44) και του Νόμου Sarbanes- Oxley Act ("SOX").

Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων κατόπιν συστάσεως της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Διορισμών προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος της επιτροπής διορίζονται από πίνακα. Η Επιτροπή απαρτίζεται από πέντε μη εκτελεστικούς διευθυντές, τέσσερις από τους οποίους είναι ανεξάρτητοι και ένας εκ των οποίων είναι εκπρόσωπος του HFSF στο Διοικητικό Συμβούλιο. Τα μέλη της επιτροπής διορίζονται για περίοδο ενός έτους, η οποία μπορεί να ανανεωθεί απεριόριστα. Η Επιτροπή απασχολεί έναν εξειδικευμένο σύμβουλο που αναφέρει απευθείας στον Πρόεδρο της Επιτροπής. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον έξι φορές ετησίως ή εξαιρετικά, όποτε το κρίνει απαραίτητο, διατηρεί τα πρακτικά των συναντήσεων της και εκθέσεις προς το Διοικητικό Συμβούλιο κάθε τρεις μήνες ή συχνότερα, εάν κριθεί απαραίτητο.

Το 2018 η Επιτροπή Ελέγχου συνήλθε δεκατρείς φορές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή επανεξέτασε τις

³https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements/Documents/Annual%20and%20interim%20financial%20statements/Financial%20Report%2031-12-2018_EN.pdf

ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έτους 2017 βάσει ΔΠΧΠ, τις προσωρινές οικονομικές καταστάσεις έτους 2017 βάσει ΔΠΧΠ, καθώς και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και εκθέσεις της Τράπεζας και του Ομίλου για το έτος 2017. Επιπλέον, τον Μάρτιο του 2018, η Επιτροπή αξιολόγησε την Ετήσια Έκθεση έτους 2017 του Υπεύθυνου Πληροφόρησης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ("MLRO") για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενώ τον Ιούνιο του 2018, η Ετήσια Έκθεση Συμμόρφωσης προς την Τράπεζα της Ελλάδος για το έτος 2017 καταρτίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδος αριθ. 2577/2006, ενώ υπήρξε και η Επιτροπή Ελέγχου η οποία ενημερώθηκε για τις δραστηριότητες των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών του Ομίλου της Τράπεζας. Επιπλέον, η επιτροπή παρακολουθεί ένα θέμα σε τριμηνιαία βάση και αξιολογεί σε ετήσια βάση τις δραστηριότητες των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου και Συμμόρφωσης του Ομίλου της, και αξιολογεί την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με το Νόμο και την έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος αριθ. 2577/2006. Η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, εκπαιδεύτηκε στις τελευταίες εξελίξεις στις διεθνείς λογιστικές και ελεγκτικές απαιτήσεις.

6.6. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου EurobankErgasias⁴

Η κύρια λειτουργία της Επιτροπής Ελέγχου είναι να συνδράμει το Διοικητικό Συμβούλιο στην εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων εποπτείας που σχετίζονται κυρίως με την αναθεώρηση της επάρκειας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων και την τήρηση των κανόνων και κανονισμών παρακολούθησης της διαδικασίας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και την ικανοποίηση της ακεραιότητας των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας, της επιλογής των εξωτερικών ελεγκτών, των επιδόσεων και της ανεξαρτησίας, καθώς και της αποτελεσματικότητας και των επιδόσεων του εσωτερικού ελέγχου και της λειτουργίας συμμόρφωσης.

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων ορίζει τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου, κατόπιν σχετικής πρότασης της Γενικής Συνέλευσης, και, κατόπιν συστάσεως της Επιτροπής

⁴<https://www.eurobank.gr/-/media/eurobank/omilos/annual-reports-english/annual-report-2018.pdf>

Υποψηφιοτήτων προς το Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, με δυνατότητα ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η υπηρεσία στην επιτροπή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δώδεκα (12) έτη συνολικά. Όλα τα μέλη της έχουν επαρκείς γνώσεις στον τομέα της δραστηριότητας της Eurobank και των απαραίτητων δεξιοτήτων και εμπειριών για την άσκηση των καθηκόντων τους. Η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τουλάχιστον οκτώ φορές το χρόνο ή πιο συχνά, ανάλογα με τις περιστάσεις, υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο σε τριμηνιαία βάση τις δραστηριότητές της, υποβάλλει τα πρακτικά των συνεδριάσεών της στο Διοικητικό Συμβούλιο και υποβάλλει ετησίως Έκθεση δραστηριοτήτων της Επιτροπής Ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο. Κατά τη διάρκεια του 2018, η επιτροπή ελέγχου πραγματοποίησε δεκατρείς συνεδριάσεις (σε σύγκριση με δεκαεπτά το 2017) και η μέση συμμετοχή ήταν 94% (έναντι 93% το 2017).

6.7. Συμπεράσματα

Οι τράπεζες της Ελλάδας διαθέτουν διάφορους τρόπους ώστε να διασφαλίσουν ότι είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους. Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου είναι ιδιαίτερα προηγμένα και προστατεύουν τόσο την ίδια την τράπεζα όσο και τον πελάτη.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα- Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος ήταν ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα στο νέο νομισματικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Η αποτελεσματικότητα και η ανταγωνιστικότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν εύκολα να μετρηθούν, καθώς τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους είναι άυλου χαρακτήρα. Πολλοί ερευνητές προσπάθησαν να μετρήσουν την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα του τραπεζικού κλάδου χρησιμοποιώντας αποτελέσματα, κόστος, αποδοτικότητα και απόδοση.

Γενικά, σήμερα, υπάρχει μεγάλη κινητικότητα στα Βαλκάνια όπου οι ελληνικές τράπεζες προσπαθούν να ενισχύσουν την παρουσία τους μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών. Οι ελληνικές τράπεζες ελέγχουν περίπου το 13% της τραπεζικής αγοράς στα Βαλκάνια. Επιπλέον, σήμερα, οι ελληνικές τράπεζες τείνουν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης δημιουργώντας νέα καταστήματα. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η δεύτερη τραπεζική οδηγία αναγκάζει τις τράπεζες να διαχειρίζονται τον λειτουργικό κίνδυνο. Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί διακριτό τομέα επιχειρησιακής δραστηριότητας με ξεχωριστή διοικητική δομή, εργαλεία και διαδικασίες. Η αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων και η εισαγωγή νέων τεχνολογικών δομών συμβάλλουν στην απαγόρευση χαμηλού κόστους. Αυτό συνεπάγεται ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων τραπεζών, το οποίο εκφράζεται μέσω της πολιτικής

προσέλκυσης δανείων και καταθέσεων μέσω χαμηλότερων επιτοκίων δανείων και υψηλότερων επιτοκίων καταθέσεων.

Επιπλέον, η εφαρμογή του IAS και η διαδικασία της οικονομίας θα επηρεάσουν την εξυπηρέτηση των πελατών και τη χορήγηση δανείων και θα αναγκάσουν τις τράπεζες να προσανατολιστούν σε νέα δεδομένα. Επίσης, πρέπει να βελτιώσουν την ποιότητα των χρηματοοικονομικών προϊόντων και να προωθήσουν νέα τραπεζικά προϊόντα, προκειμένου να είναι πιο ανταγωνιστικές και να επιτύχουν στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί.

Με βάση τα παραπάνω, είναι προφανές ότι έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα τις τελευταίες δεκαετίες, όπως η ελευθέρωση των επιτοκίων, η χαλάρωση των κινήσεων κεφαλαίων και η ελεύθερη είσοδος των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απελευθέρωση των εθνικών αγορών, η δημιουργία της ενιαίας αγοράς της ΕΕ και η διεθνοποίηση του ανταγωνισμού ήταν μερικοί από τους λόγους που οδήγησαν στις σημαντικές αλλαγές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Στην προσπάθειά της να προετοιμαστεί για τη μετάβαση στο ευρώ, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αντιμετώπισε κάποια αρχικά κόστη. Οι τράπεζες έπρεπε να ακολουθήσουν ένα στρατηγικό σχέδιο και να προετοιμαστούν για να εισέλθουν στο νέο ανταγωνιστικό νομισματικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Αυτό είχε αντίκτυπο στις επιχειρήσεις, τα συστήματα και την κουλτούρα. Η ριζική αλλαγή ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος καθώς και η αναδιάρθρωση των τραπεζικών εργασιών σε όλους τους τομείς της τραπεζικής επιχείρησης ήταν απαραίτητα για την υιοθέτηση του νέου νομίσματος και τη συνεργασία με άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες. Αυτές οι σημαντικές αλλαγές επέφεραν αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αναμόρφωση των τραπεζικών ομίλων, συγχωνεύσεις και ιδιωτικοποιήσεις.

Επιπλέον, η δεύτερη τραπεζική οδηγία σχετικά με την ίδρυση, λειτουργία και εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων καθορίζει τις αρχές της τραπεζικής στην ενιαία ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά και παρείχε ίσους όρους ανταγωνισμού για όλα τα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα). Το πλεόνασμα κεφαλαίου που έχει συσσωρευτεί στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα υπερβαίνει πλέον τα 45 δισεκατομμύρια. ευρώ. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδήγησε σε νέες ασφαλείς αγορές που

υπόσχονται αυξημένους ρυθμούς ανάπτυξης. Οι χρηματοοικονομικές αγορές έχουν καλή απόδοση, ευνοώντας τις μεγάλες συγχωνεύσεις και εξαγορές. Έτσι, οι τράπεζες αναγκάστηκαν να προωθήσουν νέα προϊόντα και να χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικά παράγωγα για την αποφυγή κινδύνων.

Βιβλιογραφία

Ahmed, I., Madawaki, M.(2014). Managing Bank Fraud and Forgeries Through Effective Control Strategies. A Case Study of Central Bank of Nigeria, Gombe Branch. *International Journal of Business and Management Invention* 3, no. 4, 07-17

Alpha Bank (2019). Corporate Governance Statement 2018. https://www.alpha.gr/-/media/alphagr/files/group/cgr_march2018en.pdf

Alpha Bank (2020). Committees. Στο <https://www.alpha.gr/en/group/corporate-governance/committees>

Andreadou, D. (2006). Application of Internal Control Systems in banks, *Bulletin of Hellenic Bank Association*, volume 1, pp. 49-56.

Asante-Appiah, B. (2020). Does the severity of a client's negative environmental, social and governance reputation affect audit effort and audit quality? *Journal of Accounting and Public Policy* 39, no. 3: 1-22.

Basel Committee on Banking Supervision. (2005a). An explanatory note on the Basel II IRB risk weight functions, July.

Basel Committee on Banking Supervision. (2005b). The Application of Basel II to trading activities and the treatment of double default effects, July.

Bedard, J. (2007). *Reported internal control deficiencies and earnings quality*, Working Paper, University of Laval.

Cheversa, D., Devon, L., Arlene, L., Dane, N. (2016). The effectiveness of internal audit in Jamaican commercial banks. *Accounting and Management Information Systems* 15, no. 3: 522-541.

Dittenhofer, M. (2001). Internal auditing effectiveness: an expansion of present methods. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 16, No. 8, pp. 443-450.

Doyle, J. T., Ge, W., McVay, S., (2007). Accruals Quality and Internal Control over Financial Reporting. *The Accounting Review*. Vol. 82, No. 5, pp. 1141-1170.

Drogalas G., Goumas S., Kesisi, E., Malliaridou, M. (2011). Impression of the modern role of Internal Auditing, Scientific Yearbook.

Eurobank (2019). Ετήσια Αναφορά 2018. Στο <https://www.eurobank.gr/-/media/eurobank/omilos/annual-reports-english/annual-report-2018.pdf>

European Banking Authority, (2014). “Basel III: Monitoring Exercise”.

Fabris, N. (2006). *Centralnbankarstvo u teorijiipraksi*. Podgorica: CentralnabankaCrne Gore. pp.67.

Goodhart, C., Segoviano M. (2004). Basel and procyclicality: a comparison of the Standardised and IRB Approaches to an improved credit risk method, FMG Working Paper.

Gortsos, X. B. (2006). The new framework and evaluation criteria of Internal Control Systems for financial institutions, a systemic review, *Bulletin of Hellenic Bank Association*, volume 1, pp. 23-32

Greuning, Van H., Bratanovic Brajovic, S. (2009). *Analyzing banking risk-A Framework for assessing Corporate Governance and Risk Management*. Washington: World Bank. pp.187-188

Halbouni, S.S. (2015). The Role of Auditors in Preventing, Detecting, and Reporting Fraud: The Case of the United Arab Emirates (UAE). *International Journal of Auditing* 19: 117-130.

Herring, R. J., Litan, R. E. (1995). *Financial Regulation in the Global Economy*, The Brookings Institution, Washington D.C.

Jensen, M. C. (1993). The modern industrial revolution, exit and the failure of internal control systems, *Journal of Finance*, July, pp. 1-69.

Kantzos, K., Chondraki, A. (2006). *Auditing theory and practice*, Athens: Stamoulis publications.

Kwan, W. K. (1999). Risk management – needed: an integrated approach, *Australian CPA*, Vol. 69 No. 5, pp. 20-21.

Kyriakopoulos, P. (2006). Bank of Greece regulations on Internal Auditing, risk management and compliance for financial institutions, *Bulletin of Hellenic Bank Association*, volume. 1, pp. 16-22

Lindow, P. E., Race, J. D. (2002). Beyond traditional audit techniques, *Journal of Accountancy*, Vol. 194 No. 1, pp. 28-33.

Mishkin, S. F. (2006). *Monetarna ekonomija, bankarstvo i finansijkatržišta*. Beograd: DataStatus.

Νεγκάκης, Ι.Χ., Ταχυνάκης, Π. (2017). *Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές*, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη

Pasxas I., (2006). Directions and prospects for the Internal Audit departments of the financial institutions under the frame PD/BG 2577/9.3.2006, *Bulletin of Hellenic Bank Association*, volume 1, pp. 33-38.

Pavlović, V., Knežević, G., Joksimović, M., Joksimović, D.(2019). Fraud Detection in Financial Statements Applying Benford's Law with Monte Carlo Simulation. *Acta Oeconomica* 69, no. 2: 219-239

Petraşcu, D., Tieanu, A.(2014). The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection. *Procedia Economics and Finance*, 16 16: 489-497.

Pimbley, J. M. (2014). Benford's Law and the Risk of Financial Fraud. *Risk Professional*, 1-7.

Ryder, N. (2018). The Financial Crisis and Mortgage Fraud: The Unforeseen Circumstances of the War on Terrorism and the Financial War on Terrorism, a Critical Reflection. *White Collar Crime and Risk (Palgrave Studies in Risk, Crime and Society. Palgrave Macmillan, London):* 317-348.

Sarens, G., De Beelde, I. (2006). The relationship between internal control and senior management: A qualitative analysis of expectations and perceptions, *International Journal of Auditing*, Vol. 10, pp. 219-241.

Sawyer, L. B. (1995). An internal audit philosophy, *Internal Auditor*, August, pp. 46-55

Shin, H.S. (2008). Securitisation and Financial Stability, *Economic Journal Lecture Royal Economic Society Conference*, Warwick, March 17-18.

Smith, J.R., Tiras, S. L, Vichitlekarn, S. S. (2000). The interaction between internal control assessment and substantive testing in audits for fraud, *Contemporary Accounting Research*, 17(2), 327-356

Stambaugh, C., Tipgos, M.A., Carpenter, F., Smith, M. (2012). Using Benford Analysis to Detect Fraud. *Internal Auditing*, 27, no. 3: 24-29.

Steinmetz, R. S. Arthus, M. (2001). Risk management: a multitool for better business, *ABA Bank Compliance*, Vol. 22 No. 1, pp. 3-7

Van Gansberghe, C. N. (2005). Internal auditing in the public sector: a consultative forum in Nairobi, Kenya, stores up best practices for government audit professionals in developing nations, *Internal Auditor*, Vol. 62, No. 4, pp. 69-73.

Vousinas, G. (2018). Assessing the Effectiveness of Internal Audit Units in Addressing Bank Fraud. Evidence From the Greek Banking System. *SSRN Electronic Journal*, 1-28.

Vousinas, G. (2015). The Critical Role of Internal Audit in Addressing Bank Fraud: A Conceptual Framework and Critical Review of the Literature with Future Extensions. *SSRN Electronic Journal*, 1-21.

Walker, G. A. (2001). *International Banking Regulation: Law, Policy and Practice*, International Banking, Finance and Economic Law Series, Kluwer Law International, The Hague - London - New York.

Walker, P. L., Shenkir, W. G. Barton, T. L. (2003). ERM in practice, *Internal Auditor*, Vol. 60 No. 4, pp. 51-55.

Zhang, Y., Zhou, J., Zhou, N. (2007). Audit committee quality, auditor independence and internal control weaknesses. *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 26, No. 3, pp. 300-327.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (2019). Ετήσια Αναφορά 2018. Στο https://www.nbg.gr/english/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements/Documents/Annual%20and%20interim%20financial%20statements/Financial%20Report%2031-12-2018_EN.pdf